

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO HUMANITARINIS FAKULTETAS**

VERSLO EKONOMIKOS IR VADYBOS KATEDRA

Tarptautinio verslo studijų programa

Kodas 62103S130

NERIJUS CESEVIČIUS

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTRA KAUNE

Kaunas 2007

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
KAUNO HUMANITARINIS FAKULTETAS**

VERSLO EKONOMIKOS IR VADYBOS KATEDRA

NERIJUS CESEVIČIUS

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTRA KAUNE

Darbo vadovas _____
(parašas)

(darbo vadovo mokslo laipsnis, mokslo
pedagoginis vardas, vardas ir pavardė)

Magistrantas _____
(parašas)

Darbo įteikimo data _____

Registracijos Nr. _____

Kaunas 2007

TURINYS

SANTRUMPOS	4
LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SARAŠAS	5
ĮVADAS	7
1. VERSLO KONCEPCIJOS	9
1.1. Verslo samprata	9
1.2 Vidutinių, mažų ir mikro įmonių apibrėžimas Lietuvoje	10
1.3 Smulkaus ir vidutinio verslo teikiama nauda ir trūkumai	12
1.4 Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių veiklą reguliuojantys veiksniai	15
2. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTROS KLIŪTYS, PARAMA BEI ESAMOS PADĖTIES ĮVERTINIMAS	18
2.1 Smulčiojo ir vidutiniojo verslo plėtros kliūtys ir skatinimo formos	18
2.2 Kauno apskrities verslo apžvalga	25
2.3 Tyrimo metodika ir organizavimas	30
3. SMULKIOJO IR VIDUTINIOJO VERSLO ĮMONIŲ PLĖTROS GALIMYBIŲ ANALIZĖ IR VERTINIMAS KAUNO APSKRITYJE	32
3.1 Kauno apskrities ekonominės, socialinės padėties ir verslo plėtros galimybių vertinimas	32
3.2 Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros Kauno apskrityje optimizavimas	39
IŠVADOS	49
SUMMARY	51
LITERATŪRA	52
PRIEDAS	55

SANTRUMPOS

MVĮ – mažos ir vidutinės įmonės.

SVĮ – smulkios ir vidutinės įmonės.

ERPF – Europos regioninės plėtros fondas.

ESF – Europos socialinis fondas.

EŽŪOGF – Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas.

ŽOFI – žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas.

BPD – bendrasis programavimo dokumentas.

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė	11
2 lentelė	26

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. Valstybės neremiamos sritys	12
2 pav. SVV teikiama nauda.....	13
3 pav. Sėkmingo verslo etapai.....	13
4 pav. Organizacijos gyvavimo etapai	14
5 pav. Prekybos ir amatų rūmų atliekamos funkcijos	15
6 pav. Verslo plėtros kliūtys.....	18
7 pav. SVV plėtrai būtinos sąlygos	22
8 pav. Įregistruotų ir išregistruotų ūkio subjektų skaičius Kauno regione.....	27
9 pav. Kauno apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis 2003 – 2007 m. (proc.)	28
10 pav. Kauno apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių struktūra pagal įmonių teises formas 2004 – 2006 m. (vnt.).....	29
11 pav. Mažų ir vidutinių įmonių importo ir eksporto pasiskirstymas pagal apskritis 2002 – 2005 m. (proc.).....	30
12 pav. BVP pasiskirstymas apskrityse ir Lietuvoje 2002 – 2006m. (mln. Lt.)	32
13 pav. Bendras vidaus produktas (BVP) tenkantis vienam gyventojui 2002 – 2006m.....	33
14 pav. Materialinės investicijos	34
15 pav. Tiesioginės užsienio investicijos	35
16 pav. Registruotas nedarbo lygis apskrityse 2004 – 2007 m. (tūkst. žm.).....	36
17 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės tipą	40
18 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal rajoną.....	40
19 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės sukūrimo būdą.....	41
20 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės veiklos rūšį.....	41
21 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	42
„Kurie verslo suvaržymai yra aktualiausi norintiems pradėti verslą?“	42
22 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	43
„Kaip Jūs manote, ar valstybės parama SVV yra pakankama?“	43

23 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	43
„Ko reikėtų, kad Kauno regionas sėkmingai plėstųsi?“	43
24 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	44
„Kokios yra aktualiausios ir reikalingiausios paramos verslui kryptys?“	44
25 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	45
„Kuriai kryptys savivaldybių skiriamos lėšos SVV remti yra svarbiausios?“	45
26 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	45
„Kokios kliūtys trukdo plėsti verslą?“	45
27 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kokie pagrindiniai produkcijos ar paslaugų realizavimo sunkumai labiausiai trukdo plėsti veiklą?“	46
28 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą.....	47
„Kokie mokesčiai labiausiai trukdo verslo plėtrai?“	47

ĮVADAS

Smulkus verslas atlieka pagrindinį vaidmenį mūsų gyvenime, kadangi dažniausiai mes susiduriame su smulkiojo verslo atstovais. Pavyzdžiui, jei medicinas priima ligonius, teikia paslaugas ar procedūras valstybinėje ar privačioje klinikoje, jis užsiima tiesioginiu savo darbu – yra atitinkamo amato atstovas, tačiau verslo atstovu jo nepavadinsi, nes jis nesirūpina palatomis, medikamentais, nesidomi aptarnaujančiuoju personalu, nesprendžia finansinių klausimų.

Tarp pagrindinių priežasčių, dėl kurių žmonės nori turėti savo verslą, galima paminėti: asmeninę nepriklausomybę, galimybę siekti pelno ir laisvę darytai tai, kas jiems patinka ir tada, kai jie šito nori.

Temos aktualumas. Smulkus ir vidutinis verslas yra labai svarbus ne tik Lietuvoje, bet visame pasaulyje, nes jo išsivystymo lygis rodo valstybės ekonominę padėtį. Visos šalys pripažįsta, kad smulkų ir vidutinį verslą reikia skatinti ir plėtoti, kadangi visos valstybės daugiausia pinigų surenka būtent iš smulkiojo ir vidutiniojo verslo. Žinoma, kad šiai sričiai Europos Sąjunga skiria didelį dėmesį bei finansinę paramą.

Lietuvos valdininkai daugiausia remia stambų verslą, o visiškai pamiršamos smulkios ir vidutinės įmonės, kurios labai dažnai bankrutuoja, nepakeldamos didelės mokesčių naštos bei negalėdamos pasinaudoti įvairia teikiama valstybės parama bei fondais, kadangi valdininkų valdomos įmonės jas pasiekia pirmos.

Problemos ištyrimo lygis. Lietuvos mastu yra atlikta daugybė tyrimų susijusių su smulkais ir vidutinio verslo padėties įvertinimu ir plėtros klausimais, tačiau susijusių su Kauno regionu tokių tyrimų nėra daug, todėl mus ir paskatino imtis šio tyrimo.

Tyrimo objektas – smulkios ir vidutinės verslo įmonės Kauno apskrityje.

Darbo tikslas – išanalizuoti smulkiojo ir vidutiniojo verslo plėtros galimybes bei perspektyvas Kauno apskrityje.

Uždaviniai:

1. Išanalizuoti smulkiojo ir vidutiniojo verslo ypatumus.
2. Identifikuoti smulkų ir vidutinį verslą reguliuojančius veiksnius, kliūtis bei skatinimo formas.
3. Įvertinti ir iširti smulkiojo ir vidutiniojo verslo padėtį, problemas bei plėtros galimybes Kauno apskrityje.

Hipotezė – sąlygos smulkią ir vidutinį verslą plėsti Kauno apskrityje yra palankios.

Darbo struktūra. Siekiant įvertinti darbo svarbumą, pirmojoje darbo dalyje susipažinome su moksline literatūra, Lietuvos bei užsienio mokslininkų publikacijomis bei jau atliktais empiriniais smulkiojo ir vidutiniojo verslo tyrimais. Šiam tikslui pasiekti naudojoms Lietuvos statistikos departamento sukauptais statistiniais duomenimis bei įvairių organizacijų surinkta informacija apie atliktus tyrimus.

Pirmoje dalyje pateikėme verslo sampratą, vidutinių, mažų ir mikro įmonių apibrėžimą bei smulkus ir vidutinių įmonių veiklą reguliuojančius veiksnius.

Antrojoje šio darbo dalyje pateikiame smulkus ir vidutinio verslo plėtros kliūtis, skatinimo formas, Kauno regiono verslo aplinką bei tyrimo metodus jų aprašymą, tyrimo organizavimo procesą ir tiriamųjų kontingento parinkimą.

Trečioji dalis – tyrimo rezultatai. Joje pateikiama Kauno apskrities ekonominė, socialinė padėtis, apžvelgiami gauti anketinės apklausos rezultatai.

Darbe naudoti tokie tyrimo metodai. Mokslinės literatūros analizė, anketinė apklausa, matematinė analizė.

Praktinė darbo reikšmė – atskleidėme smulkus ir vidutinio verslo problemas Kauno regione, kurios labiausiai stabdo verslo plėtrą, išsiaiškinome, kokią paramą smulkiam ir vidutiniam verslui teikia valstybė, kokios yra skatinimo formos ir kliūtys. Šis darbas padėjo suprasti, dėl kokių priežasčių Kauno regionas atsilieka nuo kitų didžiųjų apskričių, padėjo išsiaiškinti, ką reiktų daryti nedelsiant, kad Kaune būtų palankios sąlygos verslo plėtrai.

Rašydami darbą susidūrėme su duomenų naujumo problema, t.y. rasti duomenys yra pakankamai seni, o naujus duomenis reikia užsakinėti, o tai reikalauja papildomų išlaidų. Atlikdami anketinę apklausą stengėmės surinkti kiek įmanoma daugiau vadovų vertinimų (mūsų užsibrėžta tiriamųjų imtis buvo 100 įmonių vadovų ar jų savininkų), tačiau vykusios parodos „Kaunas 2007“ metu mums pavyko apklausti tik 69. Ne visi vadovai sutiko dalyvauti apklausoje – vieni kaip pateisinamą priežastį nurodė nuovargį, kiti mandagiai prašė nesikišti į jų veiklą, treči tiesiog mandagiai atsisakė pildyti anketą. Taip pat parodos metu pavyko rasti ne visų įmonių vadovus.

Darbas susideda iš trijų dalių. Darbo apimtis – 56 puslapiai, pateikta 28 paveikslai, 2 lentelės bei 35 literatūros šaltiniai.

1. VERSLO KONCEPCIJOS

1.1. Verslo samprata

Pasak B. Martinkaus ir V. Žilinsko, verslas apibrėžiama kaip idėjos brandinimas ir organizacijos sukūrimas tai idėjai įgyvendinti. Verslininkas, kuris mato aplinkinius pokyčius kaip galimybę išnaudoti gamybos veiksnius, kad pateiktų naujų prekių ar paslaugų. Verslininkystė visą dėmesį sutelkia į tai, kad pokyčiai prasidėtų. Verslas gali atsirasti tada, kai individas ar jų grupė pradeda naują verslą. O verslo ir valdymo nereikia painioti, nes yra du skirtingi dalykai.

Verslas skiriasi nuo valdymo tuo, kad jis apima gamybos pokyčių iniciatyvą bei naujų organizacijų kūrimą, o valdymas – tebevykstančio proceso koordinavimą organizacijoje. Austrų ekonomistas Džozefas Šumpeteris (Joseph A. Schumpeter, 1883 – 1950), išpopuliarinęs terminą *verslininkystė*, teigė, kad sveika ekonominė sistema yra ta, kurią dažnai laužo „daugiametė kūrybinio griovimo vėtra“. Šis vaizdingas posakis tinka ir šių dienų verslo pasauliui. D. Šumpeteris visus ekonominius pokyčius sieja su asmeniu, skatinančiu šį procesą – verslininku (Martinkus B., 1999, p.7).

Juozaitytė L. ir Staponkienė J., verslo sampratą pateikia kaip idėjos brandinimą ir organizacijos sukūrimą tai idėjai įgyvendinti, o verslą – kaip veiklą, teikiančią naudą verslininkui ir kitiems asmenims, dalyvaujantiems prekių mainų sistemoje. Verslas gali būti apibūdinamas ir kaip užsiėmimas, kurio dėka gaminant prekes ar teikiant paslaugas kitiems vartotojams yra uždirbami pinigai. Verslo apibrėžimų yra daug ir įvairių. Ekonomisto požiūriu verslininkas yra asmuo, kuris sujungia lėšas, darbą ir medžiagas taip, kad išaugtų jų visuminė vertė, o verslininkystė – tai dinamiškas turto gausinimo procesas.

Kad vartotojai laiku gautų reikalingas prekes ar paslaugas, būtinas asmuo, kuris spręstų, kokias prekes ar paslaugas teikti, kaip ir kiek jų gaminti, organizuotų jų realizavimą ir imtųsi šios veiklos neapibrėžtumo sąlygomis. Tas asmuo ir yra verslininkas, organizuojantis verslo įmonę savo ar pritrauktomis lėšomis ir siekiantis gauti pelną.

Verslo sėkmė priklauso nuo išvalgumo, išminties bei drąsos, todėl jis turi prognozuoti, planuoti, priimti sprendimus. Kadangi verslininkai pradeda naują prekių gamybą ar paslaugų teikimą, jie atlieka labai svarbų strateginį vaidmenį – lemia šalies ekonomikos augimą bei jos gyvybingumą.

Verslas yra labai lengvai pažeidžiamas ekonominis reiškinys, jei yra nesuderinti individualaus verslo ir visuomenės interesai. Jei siekiama naudos tik sau, nesuteikiant jos kitiems, tampama pseudoverslininkais, neturinčiais ateities. Jei siekiama naudos kitiems, neturint jos patiems – bankrutuojama.

Nauda versle gaunama prekinių santykių sistemoje. Jei prekės nepatenka į mainų sferą, tai verslo santykiai nesusikuria (tai gali būti labdara, vagystės arba ūkininkų gaminamas gaminys). Jei įmonės veiklą reguliuoja valstybė ir ji negali savarankiškai priimti sprendimų, tai nebus verslo įmonė. Verslo santykiai atsiranda tik tuomet, kai nauda gaunama prekinių mainų pagrindu (Juozaitienė L., Steponkienė J., 2002, 8 p.).

1.2 Vidutinių, mažų ir mikro įmonių apibrėžimas Lietuvoje

2003 m. gegužės mėn. Europos Komisija patvirtino naują mikro, mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimą (anglų k.) Europos Sąjungoje. Šie pasikeitimai įsigaliojo nuo 2005 m. sausio 1 d. Mažos ir vidutinės įmonės (MVI) – tai socialinės bei ekonominės gerovės pagrindas. Tačiau būtent jos susiduria su daugybe problemų. Siekiant palengvinti jų našta, tiek nacionaliniai, tiek ES teisės aktai suteikia joms tam tikrų lengvatų. Tačiau bet kokios lengvatos ar privilegijos kelia pavojų vidaus rinkai bei sąžiningai konkurencijai. Štai čia ir atsiranda būtinybė apibrėžti, kas yra MVI ir šį apibrėžimą vieningai naudoti visose ES šalyse. Pirmasis ir iki šiol galiojantis ES apibrėžimas buvo priimtas 1996 m. (96/280/ES).

2003 m. gegužės mėnesį, po ilgų ir išsamių viešų konsultacijų, vykusių 2001 – 2002 metais, Europos komisija priėmė naują ES mikro, mažų ir vidutinių įmonių apibrėžimą, kuriame, atsižvelgiant į dabartinius poreikius bei aktualijas, padaryti ryškūs pakeitimai.

Apibrėžime lieka nepakitęs darbuotojų skaičius, kuris buvo naudojamas mikro, mažoms ir vidutinėms įmonėms (MVI) apibrėžti nuo 1996 m., bet, įvertinus infliaciją ir produktyvumo augimą, mažoms ir vidutinėms įmonėms numatytos padidintos metinių pajamų ir turto balansinės vertės ribos. Papildomai šis kriterijus pritaikytas ir mikro įmonėms.

2002 m. spalio 22 d. priėmė naują Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutiniojo verslo plėtros įstatymo redakciją, kuri įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d. Įstatyme apibrėžti SVV subjektai, atitinkantys Europos Komisijos rekomendacijas, jiems teikiamos valstybės pagalbos formos, kitos šiam verslui svarbios nuostatos. Naujojoje redakcijoje nustatyta, kad SVV subjektai yra vidutinės ir mažos įmonės (tarp jų ir mikro įmonės) bei fiziniai asmenys, įstatymų nustatyta tvarka turintys teisę verstis savarankiška komercine, gamybine arba profesine ir kita panašaus pobūdžio veikla, įskaitant tą, kuria verčiamasi turint verslo liudijimą (žr. 1 lentelę). (Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra, 2006 m.).

Mikro, mažos ir vidutinės įmonės kriterijai

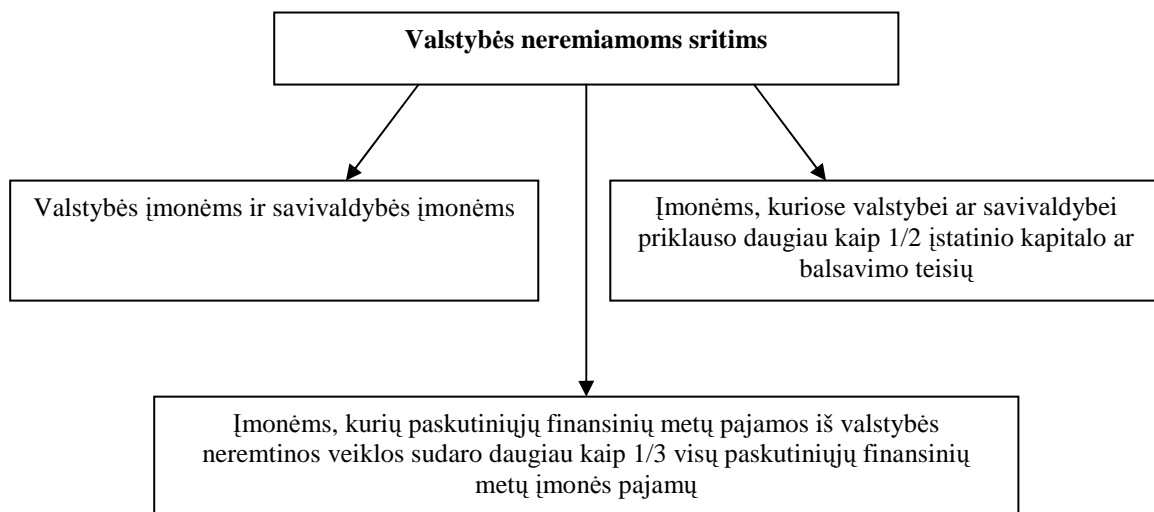
Įmonės kategorija	Darbuotojų skaičius	Metinės pajamos / turto balansinė vertė	Savarankiškumas
Vidutinė įmonė	mažiau kaip 250	metinės pajamos neviršija 138 mln. Lt arba įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 93 mln. Lt	yra savarankiška
Maža įmonė	mažiau kaip 50	metinės pajamos neviršija 24 mln. Lt arba įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 17 mln. Lt	yra savarankiška
Mikro įmonė	mažiau kaip 10	metinės pajamos neviršija 7 mln. Lt arba įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 5 mln. Lt	yra savarankiška

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymą

Atsižvelgus į Europos Komisijos rekomendacijas 2002 m. buvo priimtas naujas Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo įstatymas (Valstybės žinios, 2002, Nr. 105 - 4689). Įstatymas įsigaliojo nuo 2003 m. sausio 1 d. (Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra, 2006 m.).

Apibrėžime lieka nepakitęs darbuotojų skaičius, kuris buvo naudojamas apibrėžti mikro, mažas ir vidutines įmones (MVĮ) nuo 1996 m., bet įvertinus infliaciją ir produktyvumo augimą, mažoms ir vidutinėms įmonėms numatytos padidintos metinių pajamų ir turto balansinės vertės ribos. Papildomai šis kriterijus pritaikytas ir mikro įmonėms.

Lietuvoje veikiančiame smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatyme nurodoma, kad valstybės parama SVV subjektams netaikoma (žr. 1 pav.):

Šaltinis: sudaryta autoriaus

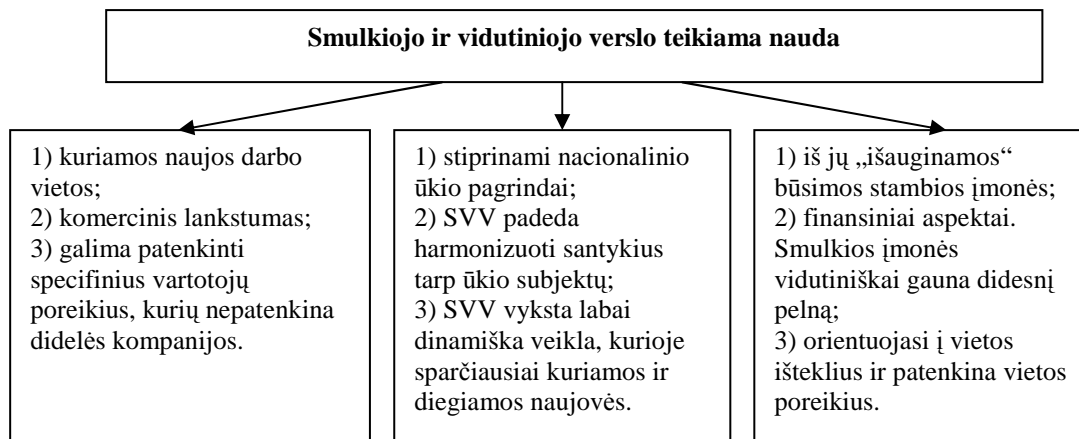
1 pav. Valstybės neremiamos sritys

Šis apribojimas netaikomas tais atvejais, kai suteikiama valstybės pagalba bus panaudota konkrečiai veiklai pradėti ar plėtoti ir ši veikla nėra valstybės neremiamą veiklą. Valstybės neremiamos veiklos rūšių sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija. (Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra, 2006 m.).

1.3 Smulkaus ir vidutinio verslo teikiama nauda ir trūkumai

Lietuvos valdžia stengiasi žengti „koja į koją“ su Europos Sąjunga, bet pamiršta, kad Lietuvoje yra žmonių, dėl kurių reikia stengtis, kad visiems būtų gerai. Valdžia rūpinasi, kad Lietuva gražiai atrodytų prieš kitus, visai nekreipdama dėmesio į tai, kad kai kurie aklaiviai vykdomi Europos Sąjungos reikalavimai Lietuvai neatneš gerovės, o galbūt atvirksčiai – dar labiau pakenks mūsų žmonėms. Toliau išsiaiškinsime smulkią ir vidutinį verslo privalumus bei trūkumus.

Anot L. Juozaitienės, J. Steponkienės (2002, 45 p.), kiekviena veikla turi ir teigiamų, ir neigiamų bruožų. Smulkią ir vidutinį verslo privalumai pateikti 2 paveikslėlyje:

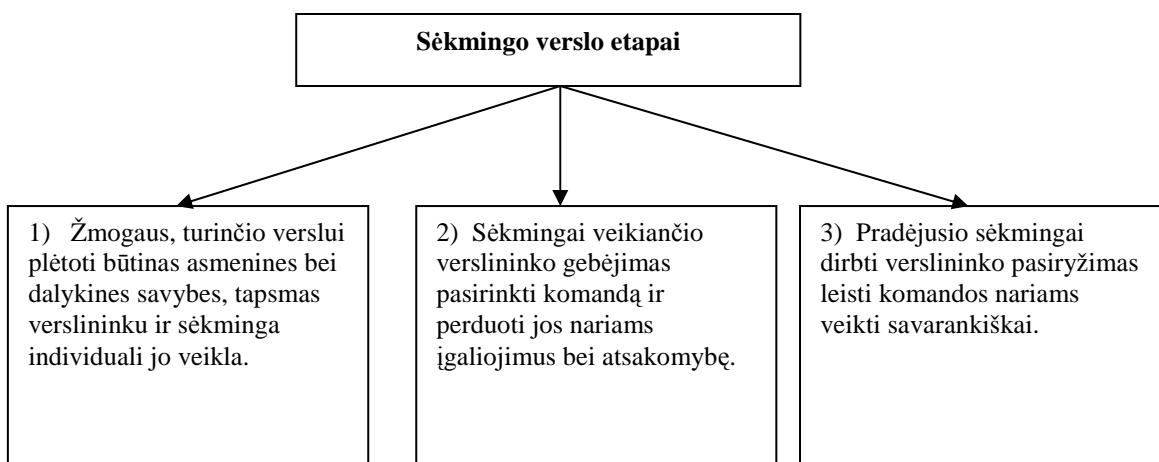
Šaltinis: sudaryta autoriaus

2 pav. SVV teikiama nauda

Mūsų nuomone aktualiausia teikiama nauda smulkaus ir vidutinio verslo yra ta, kad kuriamos naujos darbo vietos, labai svarbu yra komercinis lankstumas, kadangi sugeba greitai prisitaikyti prie besikeičiančių pokyčių bei sugeba patenkinti atsirandančius naujus vartotojų poreikius, kurie vis auga.

Be teikiamos naudos SVV sektoriuje atsiranda problemų ir trūkumų, didžiausi trūkumai yra tie, kad mažose įmonėse dėl nedidelių apimčių didėja gamybos kaštai, nėra pinigų reklamai, ribotos galimybės gauti ir apdoroti informaciją apie rinką, trūksta lėšų moksliniams, inžineriniams tyrimams ir naujoms technologijoms, dėl padidintos veiklos rizikos sumažėja galimybė pigiai gauti kreditų bei didelės steigėjų ambicijos ir didelis asmeninis vartojimas, išsimokslinimo ir techninės kompetencijos bei vadybos žinių trūkumas.

Remiantis pasauline verslo patirtimi, galima skirti 3 sėkmingos verslo raidos etapus (žr. 3 pav.):

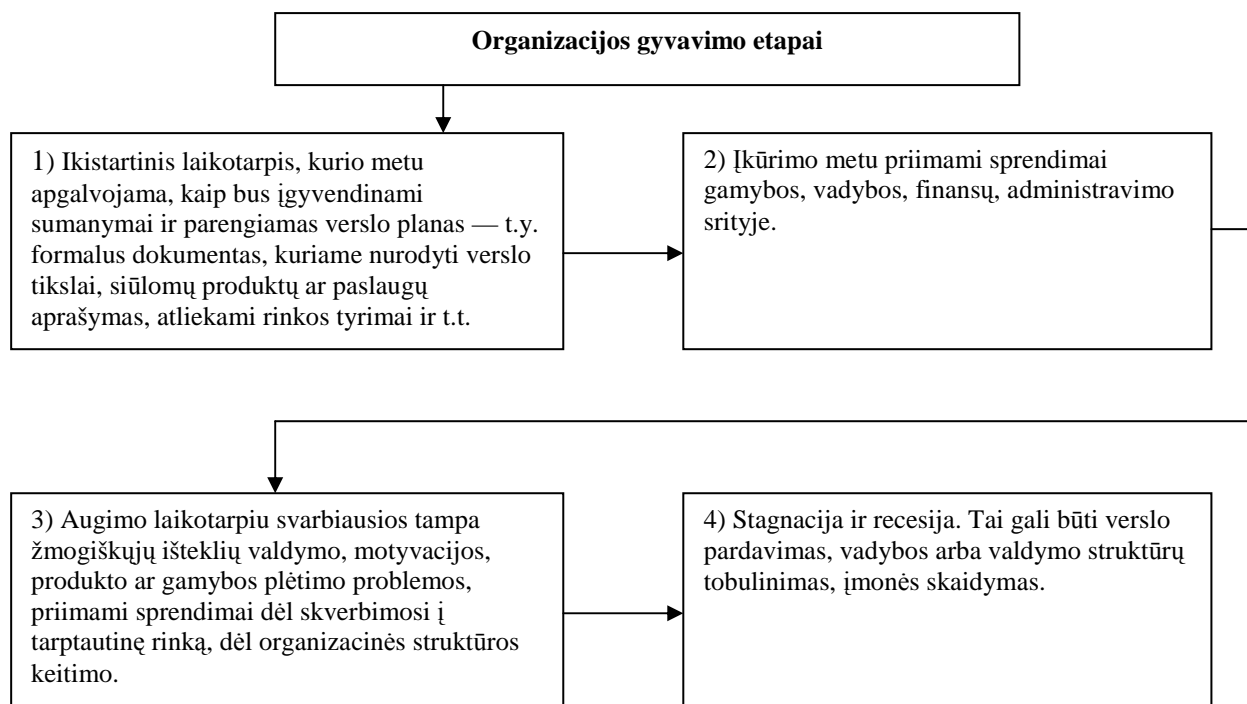

Šaltinis: sudaryta autoriaus

3 pav. Sėkmingo verslo etapai

Norint sėkmingai pradėti ir plėtoti verslą neužtenka vien turėti gera idėją, pirmiausia žmogus turi turėti tam tikrų asmeninių savybių. Antras žingsnis gebėjimas suburti stiprią komanda, kuriai perduoti įgaliojimus ir atsakomybę, lyderio savybės yra nurodymų delegavimas ir organizuotumas. Daugelis įmonių vadovų labai suvaržo savo darbuotojus, kuriems nepaliekama galimybė atsiskleisti ir pademonstruoti savo gebėjimus, todėl pradėjus sėkmingai dirbti verslininkas turi suteikti komandos darbuotojams veikti savarankiškai.

Kiekviena įkurta įmonė turi gyvavimo etapus (žr. 4 pav.). Galima pateikti tokius organizacijos gyvavimo etapus:

Šaltinis: sudaryta autoriaus

4 pav. Organizacijos gyvavimo etapai

Įmonės, pasiekusias ketvirtąjį etapą ir nesugebančias keistis, ištinka „dinozaurų“ likimas. Gali būti, kad kaip tik įmonės dydis ir sėkmė trukdo jai būti lanksčiai ir prisitaikyti prie kintančios aplinkos. Vakarų šalyse ilgai buvo analizuojama, kaip apsaugoti organizacijas nuo sąstingio, paversti jas labiau prisitaikančiomis ir skatinti jose kūrybiškumą. Tai padėjo vystytis verslui organizacijos viduje. Jai esant, korporacija skatina naujoves, motyvuoja darbuotojus dirbti išradinai, leidžiant jiems įgyvendinti naujoves. Intraverslininkystės paramai svarbūs tokie dalykai: aiškūs intraverslininkystės procesų tikslai; keitimasis informacija tarp vadovų ir intraverslininkų; individuali atsakomybė ir atskaitomybė; atlygis už kūrybišką darbą.

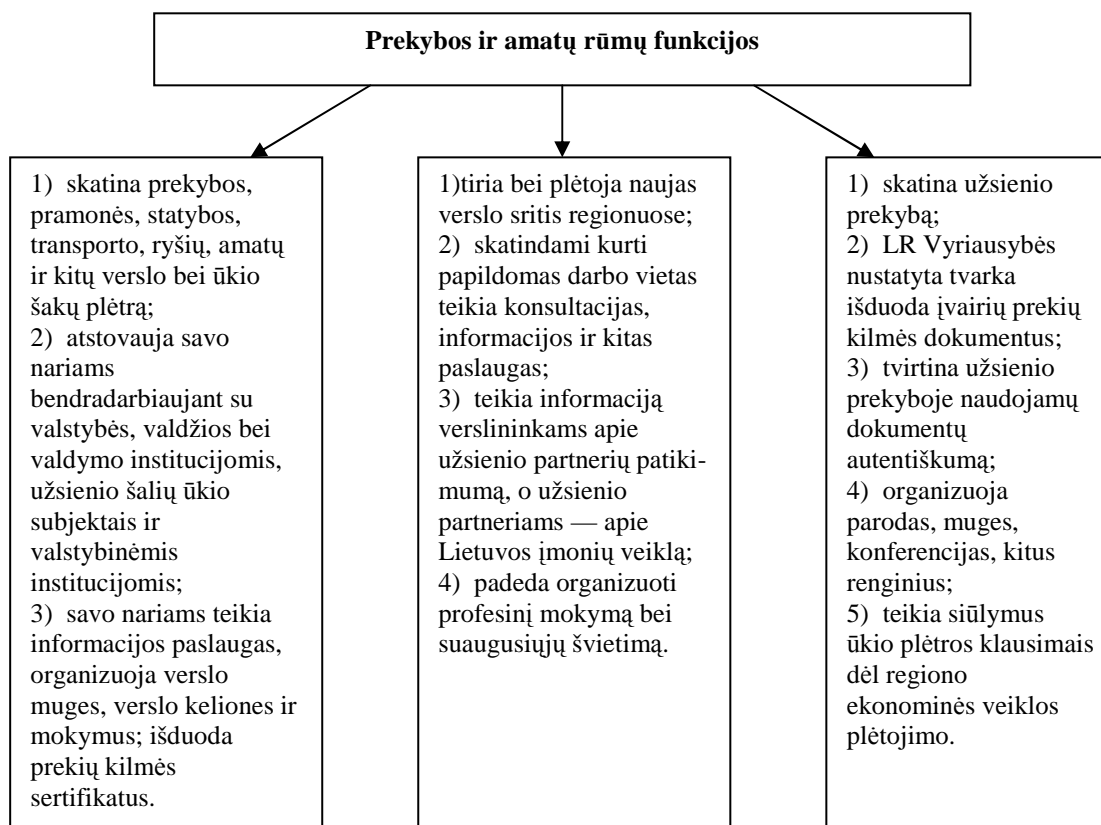
Kitame skyriuje apžvelgsime smulkaus ir vidutinio verslo įmonių veiklą reguliuojančius veiksnius, pateiksime smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo formas, plėtros kliūtis bei aprašysime

tyrimo metodika ir organizavimą. Labai svarbu, kad smulkiąjam ir vidutiniajam verslui būtų sudarytos kuo palankesnės plėtros sąlygos, nes tik tada verslininkai ir investuotojai norės kurtis Lietuvoje.

1.4 Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių veiklą reguliuojantys veiksniai

Institucijos, kurių veikla yra ginti smulkiąjo ir vidutiniojo verslo interesus bei skatinti jo plėtrą, padėti valstybei sudaryti kuo palankesnes sąlygas verslui kurtis, gyvuoti ir plėstis, yra šios:

Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmai bei jų asociacija. Šių organizacijų veikla apima nacionalinį (Rūmų asociacija) ir regioninį (Rūmai Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje) lygius. Jų veiklą reguliuoja Lietuvos Respublikos Pramonės, prekybos ir amatų rūmų įstatymas. Rūmai yra juridinių bei fizinių asmenų, užsiimančių komercine ir ūkine veikla, savanoriški susivienijimai, įgyvendinantys verslo savivaldos principus. Nariai gali būti visų rūšių įmonės ir fiziniai asmenys, turintys leidimą užsiimti komercine bei ūkine veikla. Į Rūmų narius priimama pagal teritorinį principą, atsižvelgiant į įmonės ar asmens registracijos identitetą.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

5 pav. Prekybos ir amatų rūmų atliekamos funkcijos

Verslo konsultaciniai centrai. Didžiausiuose Lietuvos miestuose buvo įsteigti šeši regioniniai verslo konsultaciniai centrai: Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje ir

Alytuje. Šie centrai veikia kaip pelno nesiekiančios nepriklausomos nevyriausybinės organizacijos. Centrus vienija tik veiklos misija, numatyta jų įstatuose, bei Europos Sąjungos PHARE Smulkiojo ir vidutiniojo verslo rėmimo programos įgyvendinimas. Atsižvelgiant į regiono verslininkų specifinius poreikius, verslo konsultaciniai centrai teikia skirtingas paslaugas, tačiau yra ir bendrų paslaugų, kurios lengvatinėmis sąlygomis yra teikiamos smulkiesiems, vidutiniams ir pradedantiesiems verslininkams.

SVV lengvatinėmis sąlygomis teikiamos paslaugos pradedantiesiems verslininkams : informacija apie verslo pradžią, trumpi praktinio mokymo kursai, patarimai ir konsultacijos, regionų ir regioninio verslo plėtros planai, parama rengiant verslo ir marketingo planus.

Verslo konsultaciniai centrai turi specialiai SVV įmonėms parengtą kompiuterizuotą duomenų bazę, kurioje kaupiama ir nuolat atnaujinama informacija apie verslo sąlygas Lietuvoje, siūlomas galimybes SVV įmonėms, teikiama parama ir lengvatas, įvairius informacijos šaltinius. Pagrindinis duomenų bazės privalumas yra tas, kad visi jos pokyčiai įvertinami atsižvelgiant į smulkiojo ir vidutiniojo verslo interesus, o visi normatyviniai aktai yra sugrupuoti pagal reguliavimo sferas ir pateikiami su paaiškinimais.

Lietuvos verslininkų darbdavių konfederacija. Tai visuomeninė organizacija, įkurta 1988 metais kaip verslininkų asociacija ir 1996 metais perregistruota į konfederaciją. Ji vienija daugiau nei 2000 privačių įmonių. Konfederacijos nariai yra individualūs verslininkai, smulkiosios ir vidutinės įmonės, regioninės įmonių asociacijos. Konfederacija gina privataus verslo interesus, savo narių teises, atstovauja Seime ir Vyriausybėje, ministerijose, žinybose, tarptautinėse organizacijose, vykdo darbdavių organizacijos funkcijas, padeda rengti SVV programas, plečia narių komercinius ryšius šalyje ir užsienyje, rengia parodas, mugės ir kt.

Nacionalinė smulkiojo ir vidutiniojo verslo konfederacija. Įkurta 1996 metais kaip ne pelno organizacija. Ji vienija smulkiojo ir vidutiniojo verslo asocijuotas struktūras bei atskiras įmones. Pagrindinis konfederacijos veiklos tikslas – sudaryti palankią ekonominę, teisinę, socialinę, etinę aplinką SVV šalyje, plėtoti ryšius su tarptautinėmis verslo organizacijomis įsiliejant į Europos Sąjungos ir pasaulio ekonomiką, dalyvauti įvairiose tarptautinėse programose.

Užsienio šalių organizacijos/donorai. Pagal sudarytą Europos Sąjungos sutartį tarp Europos bendrijos bei jos šalių narių ir Lietuvos Respublikos (įsigaliojo 1998 m. vasario 1 d.), Lietuva gali dalyvauti įvairių sričių Bendrijos programų tinkle, specifinėse programose bei projektuose, taip pat ir SVV programose. Minėtoje sutartyje teigiama, kad Lietuvos ir Bendrijos šalys sieks plėtoti mažas ir vidutines įmones, skatins bendradarbiavimą tarp jų. Bendradarbiavimas numatomas teikiant techninę pagalbą, ypač steigiant atitinkamas nacionalines ir regionines paramos mažosioms ir vidutinėms įmonėms institucijas, susijusias su finansinėmis, mokymo, konsultacijų, technologijos ir marketingo paslaugomis (Juozaitienė L., Steponkienė J., 2002, 52 p.).

Be Europos Sąjungos siūlomų paramos programų, Lietuvos verslo bei mokslo organizacijos gali dalyvauti kitose Europos Sąjungos šalių paramos verslui programose.

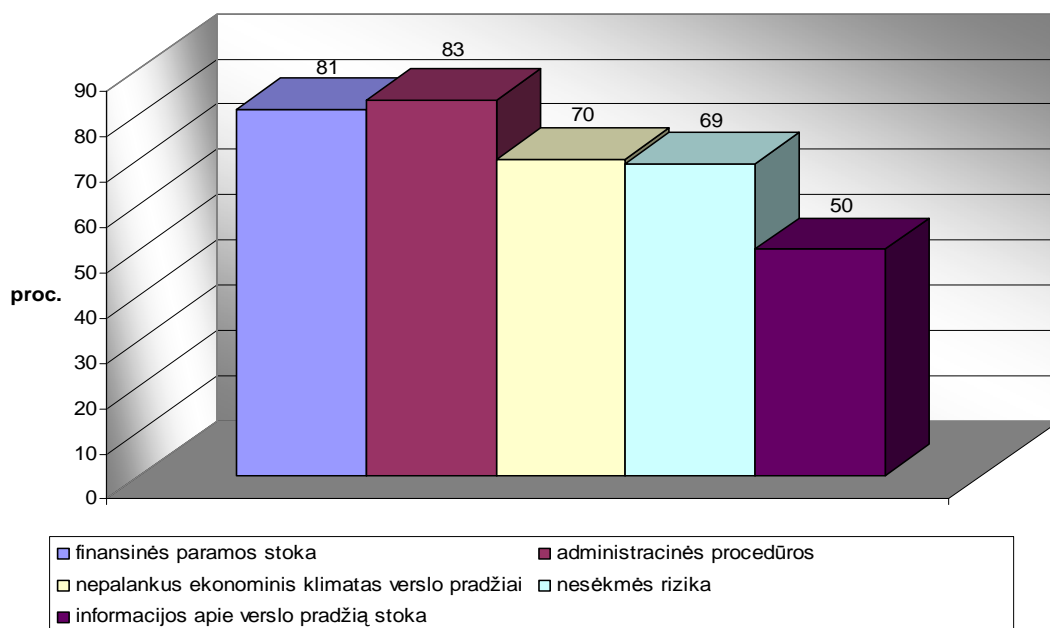
Be išvardytų institucijų verslui egzistuoti būtų labai sunku. Lietuvoje, manau, jos dirba tikrai neefektyviai – jeigu jos dirbtų sąžiningiau ir kovotų už verslininkus, kad būtų sudarytos palankios sąlygos užsiimti privačia veikla, tai Lietuvoje verslui plėstis būtų daug lengviau. Valstybė turi suprasti, kad jos parama verslui yra labai svarbi, tačiau ji rūpinasi tik tuo, kaip iš smulkiojo ir vidutiniojo verslo surinkti daugiau pajamų į biudžetą.

2. SMULKAUS IR VIDUTINIO VERSLO PLĖTROS KLIŪTYS, PARAMA BEI ESAMOS PADĖTIES ĮVERTINIMAS

2.1 Smulkiojo ir vidutiniojo verslo plėtros kliūtys ir skatinimo formos

Dabartinė Lietuvos verslas susiduria su įvairiomis kliūtėmis, kurios stabdo jos plėtrą. Apie tai dažnai rašoma spaudoje, kalbama konferencijose ir pasitarimuose. Verslo plėtros kliūtys apibendrintos monografijoje „Verslininkai apie verslą“. Šios monografijos autoriai (P. Adlys, O. Grigienė, E. Jančiauskas, Č. Purlys) moksliniais tyrimais nustatė pagrindines verslo plėtros kliūtis, kurios iš esmės atitinka ir situaciją Lietuvoje. Didžiausias stabdis yra apyvartinių lėšų stoka. Tai susiję su prekių apyvarta, nes vartotojų perkamoji galia menka. Verslo plėtrą sunkina ir netobuli verslą reguliuojantys teisiniai normatyviniai aktai, bankų kreditų teikimo tvarka.

„Eurostat“ tyrimai rodo, su kokiomis didžiausiomis verslo kliūtėmis susiduria asmenys, norintys pradėti savo verslą (žr. 6 pav.). Net 83 proc. apklaustųjų teigė, kad trūksta informacijos apie verslo pradžią, 81 proc. – finansinės paramos, be to, net 70 proc. respondentų nurodė, kad dabar nepalankus ekonominis metas pradėti verslą. 69 proc. teigė bijantys pradėti verslą, kad neištiktų nesėkmė, be to, dar reikia atlikti daug administracinių procedūrų, kurios tikrai neskatina verslo plėtros (50 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal „Eurostat“ tyrimus (2005)

6 pav. Verslo plėtros kliūtys

Siekiant formuoti palankesnes verslo sąlygas, reikėtų spręsti šias problemas: politinės aplinkos palankumo; teisinės aplinkos sutvarkymo; mokesčių normatyvinės bazės tobulinimo;

biurokratinių kliūčių verslo plėtrai panaikinimo; smulkiojo verslo plėtros; rinkos konkurencinių sąlygų tobulinimo ir strateginių priemonių įgyvendinimo.

Šalies politinės situacijos kaita turi pernelyg daug įtakos verslo sąlygoms. Jos nuolat kaitaliojamos, destabilizuojamos. Nuolat eksperimentuojama, o tai neigiamai veikia verslo plėtrą. Dažniausia pamirštami ankstesnių vyriausybių priimti įsipareigojimai ir nutarimai, nevykdomos rinkimų programos ir kt.

Analizuojant priimtus teisės aktus ir kitus normatyvinius dokumentus pastebima prieštaravimų ir netobulumų, dažnai jie įsigalioja ankstesne data, nėra teisiškai įteisinta baudžiamoji atsakomybė šalies ūkio subjektams dėl pavėluoto atsiskaitymo už prekes ir paslaugas ir kt.

Šalyje veikianti mokesčių tvarka yra nestabili, paini, be sistemos, esami paslėpto mokesčių didinimo per įvairias rinkliavas. Neigiamą įtaką verslui turi įvairūs išankstiniai mokesčiai ir mokėjimai (įmonės registravimas, avansinis pelno mokestis ir kt.). Labai sudėtingas mokesčių surinkimas, apskaitos sistemos, įstatymų numatytos baudos kartais yra antikonstitucinio pobūdžio ir kt.

Būtina tobulinti įmonių registravimo, perregistravimo bei likvidavimo tvarką. Ši procedūra per daug sudėtinga. Arba smulkios ir vidutinės įmonės privalo rasti tokią pat apskaitą ir atskaitomybę, kaip ir stambios įmonės. Tai verčia turėti buhalterį, juristą, kuriuos dėl menkos veiklos apimties sunku išlaikyti. Neracionali, ilga ir sudėtinga įmonių bankroto procedūra ir kt.

Verslininkai dažnai susiduria su muitinių biurokratizmu, kuris komplikuoja užsienio prekybą, legalų verslą daro nekonkurencingą.

Atskirų įstatymų leidimai ir įvairūs ribojimai iškreipia normalias konkurencijos sąlygas, iki galo nepanaudojamos galimybės vietinės rinkos imlumui didinti ir kt.

Nepakankama institucijų parama Lietuvos įmonėms pristatyti užsienyje, įeinant į rinką ir jas plėtojant.

Taigi norint išspręsti šias problemas ir sudaryti palankias sąlygas verslo plėtrai Lietuvoje, reikėtų:

- parengti verslo plėtros ilgalaikę ekonominę strategiją;
- sudaryti palankias stabilias verslo sąlygas;
- panaikinti normatyvinių aktų bei įstatymų prieštaravimus ir dubliavimąsi;
- sunorminti ir sureguliuoti mokesčių pagrindų įstatymą; reglamentuoti tikrinančių verslo įmonės institucijų veiklą, numatant kompleksinių tikrinimų periodiškumą;
- panaikinti muitinių biurokratizmą ir kt. (Martinkus B., 1999, p.28).

Smulkiojo ir vidutiniojo verslo finansavimo trūkumas taip pat yra viena verslo plėtros kliūčių, kadangi finansai suteikia verslui galimybę pasiekti nustatytus tikslus.

Vienas iš SVV paramos finansavimo šaltinių yra ES finansų institucijos ir fondai, taip pat finansų šaltinis gali būti bankai ir kitos finansinės institucijos.

Smulkią ir vidutinį verslą yra svarbios ir trumpalaikės, ir ilgalaikės paskolos, kurios reikalingos apyvartiniam kapitalui arba investicijoms finansuoti. Didesnė problema atsiranda norint gauti ilgalaikę paskolą, kadangi tai dažnai yra susiję su didesne rizika bankams dėl galimo paskolos negražinimo ir investicinio projekto neviseiško įgyvendinimo.

SVV yra aktualios paskolos apyvartinėms lėšoms ir paskolos gamybai plėtoti (investicijoms). Jos daugiau teikiamos juridiniams asmenims ir gali būti skirtos prekėms, atsargoms įsigyti, projektams finansuoti, įrengimams pirkti, akcijoms įsigyti ir t.t. Nors dalį paskolų apyvartinėms lėšoms sudaro paskolos juridiniams asmenims, tačiau jos yra svarbios ir fiziniams asmenims, dirbantiems pagal patentus. Paskolų apyvartinėms lėšoms ir investicijų suteikimas pastarajai grupei banko požiūriu yra problemiškas tuo, kad yra sudėtinga įvertinti jų finansinį pajėgumą ir perspektyvas. Todėl bendradarbiavimo tarp SVV subjektų ir finansinių institucijų skatinimas, informacinės sistemos tobulinimas yra vienas iš pagrindinių uždavinių ne tik Lietuvoje, bet ir išsivysčiusiose valstybėse (Mačerinskienė I., Ivaškevičiūtė L., Sabaitė G., 2002. Nr.2 (34)).

Labai svarbi problema yra ta, kad norėdama gauti paskolą smulki ar vidutinė įmonė turi užstatyti savo turtą, o tas turtas dažniausiai yra per mažas, kadangi banko išduodama paskolos suma neturi viršyti 20 – 90 proc. užstato vertės, priklausomai nuo jo tipo ir turto rinkos vertės. Be to, dar viena tikrai aktuali verslo plėtros problema yra verslo įstatyminės norminės bazės nestabilumas.

Lietuvos Respublikos Konstitucija nustato, kad tautos ūkio pagrindą sudaro asmens, turinčio įteisintą privačią nuosavybę, laisva ir iniciatyvi ūkinė veikla. Bet smulkiam ir vidutiniam verslui ne tiek reikšminga parama, kiek norminės teisinės bazės stabilumas ir ne per didelis ūkio reguliavimas. SVV steigimą ir veiklą tiesiogiai reguliuoja virš 300 norminių teisinių dokumentų, pagal įvairius apskaičiavimus veiklą kontroliuoja nuo 25 iki 50 įstaigų ir tarnybų.

Smulkaus ir vidutinio verslo įmonės Lietuvoje priklauso įvairioms veiklos sritims. Nors Lietuvoje ir vedamas Respublikos įmonių registras ir jame surašomos veiklos rūšys, tačiau įstatymas nereikalauja užrašyti pagrindinės veiklos rūšies. Todėl be specialų tyrimų nustatyti, kokia veikla dažniausiai užsiima smulkaus verslo įmonės, praktiškai neįmanoma.

Lietuvoje pagal Mažųjų įmonių įstatymą „mažosioms įmonėms“ buvo priskiriamos įmonės, kurių bendras darbuotojų skaičius neviršijo 50 dirbančiųjų, o bendrosios pajamos (įplaukos) per metus buvo ne didesnės kaip 500 tūkst. litų. Mažoms įmonėms taip pat buvo taikomos mokesčių lengvatos. Pirmaisiais dviem metais pajamų tarifas sumažinamas 70 proc., nuo trečiųjų – 50 proc., jei įplaukos iš gamybinės veiklos sudaro ne mažiau nei du trečdalius bendrų įplaukų už realizuotą produkciją, atliktus darbus ar suteiktas paslaugas. Jei įplaukos iš gamybinės veiklos buvo mažesnės, mokesčių tarifai mažinami 50 proc.

Mažoms įmonėms mokesčių lengvatos buvo taikomos nuo mažosios įmonės statuso įsigijimo dienos, taip pat mažosios įmonės neteko teisės į lengvatinius mokesčius, pradedant tuo atsiskaitymo laikotarpiu (ketvirčiu), kuriuo ji prarado mažosios įmonės statusą.

Be to, Vyriausybė, įvesdama tam tikrus apribojimus, patvirtino sąrašą veiklos sričių, kurioms nebuvo taikomas Mažųjų įmonių įstatymas. Nuo 1994 m. Mažųjų įmonių įstatymas nebebuvo taikomas mažosioms įmonėms tuo atveju, jei jų neskatinamosios veiklos įplaukos viršijo 30 proc. (visų įplaukų iš šių sričių: prekybos, tarpininkavimo, salyklo, alaus ir nespirtuoto vyno gamybos, prekių iš natūralių kailių gamybos, juvelyrinių dirbinių gamybos, visuomeninio maitinimo, parduodant alkoholinius gėrimus, bankų veiklos, investicinių bendrovių veiklos, garso įrašų kopijavimo ir platinimo, videofilmų demonstravimo ir kt).

Kaip vieną svarbiausių problemų daugelis nurodo Vyriausybės nuostatas ir reguliavimą. Tai rodo savotišką verslininkų nepasitikėjimą Vyriausybe. Nuolatiniai norminių aktų pasikeitimai, įvairūs draudimų apribojimai, kuriuos nustatinėja Vyriausybė, didina bankroto tikimybę, neleidžia laikytis įmonės verslo strategijos bei išlaikyti ryšių su verslo partneriais, išsaugoti jų pasitikėjimą.

Trečdalis smulkiojo ir vidutiniojo verslo atstovų stengiasi įveikti kliūtis patys, bet nemaža dalis konsultuojasi ir prašo partnerių ar draugų pagalbos. Verslininkų ar draugų pagalbos ieško beveik 60 proc apklaustųjų. Apie 7 proc. apklaustųjų naudotusi verslininkų draugų pagalba, jei ši būtų pasiūlyta (Sudžius, V., 2001, 2 p.).

Mažos galimybės veikti vidaus rinkoje, nepakankama siūlomos produkcijos ar teikiamų paslaugų paklausa, pasenusios technologijos ir menkas verslo paslaugų spektras, silpna verslo infrastruktūra riboja SVV kūrimąsi bei plėtrą.

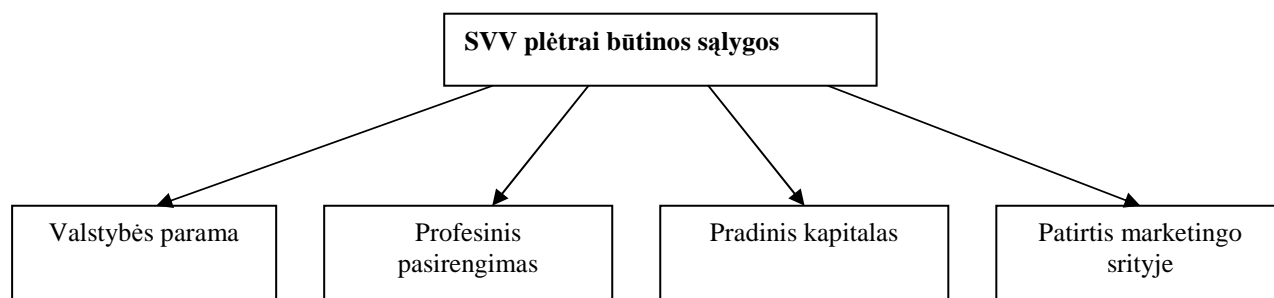
Smulkiojo ir vidutiniojo verslo rėmimo aktualumas ir problemos kyla dėl šio verslo specifikos, dėl objektyvių visos šalies veiksnių bei susidariusių sąlygų. Prie smulkiojo ir vidutiniojo verslo specifinių problemų priskirtina tai, kad verslo vadovavimui būtinos universalios verslo steigėjų ir vadovų žinios bei kompetencija (iš pradžių vadovai dažniausiai neturi pačių būtinausių įmonės administravimo įgūdžių); labai ribotos aukštos kvalifikacijos personalo formavimo galimybės, taip pat ribotos šio personalo kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo galimybės, finansiškai labai sudėtinga įsigyti ir įdiegti naują techniką ir technologijas, kliūdo stambaus verslo pastangos panaudoti ar apriboti smulkiojo ir vidutiniojo verslo potencialą. Prie bendrų veiksnių, vienodai veikiančių visą verslą ir keliančių jo palaikymo ir rėmimo problemas, priskiriama ir nepastovi prieštaringa verslo administravimo norminė teisinė bazė, kurią pareigūnai gali savaip interpretuoti, išankstinis veiklos apmokestinimas ir apmokestinimo tvarkos kaitaliojimas atgaline tvarka, finansinių paslaugų įvairovės stoka ir aukšti kreditų gavimo kaštai, per stipri atskirų verslo šakų ir grupuočių įtaka šalies ekonominiam gyvenimui ir norminės teisinės bazės kūrimui, ilgalaikė šalies ekonomika, plėtros prognozių nepatikimumas – per daug politizuotos, blogai pagrįstos ir

tarpusavyje nesusietos, nenumatytos rėmimo ir įgyvendinime galimybės, nėra garantijos, kad, pasikeitus valdžiai ar verslo grupuočių įtakai, išliks numatytos ūkio plėtros gairės.

Teisinė smulkųjų ir vidutinių verslą administruojanti sistema glaudžiai susijusi su įmonių ūkine finansine būkle, jos bloginimu, veiklos apribojimais, pridėtiniais kaštais ir neišvengiamais nuostoliais.

Jeigu Lietuvos valdžia ir toliau leis tokius verslui nepalankius įstatymus, taip pat dažnai kaitalios įstatymus siekdama naudos sau, nekreipdama dėmesio, kad tokie veiksmai žlugdo smulkųjų ir vidutinių verslą, tai valstybė privers verslininkus iškelti įmones į kitas valstybes, o norintieji pradėti verslą turės atsisakyti savo planų.

Europos Sąjungos valstybių vyriausybės skiria daug dėmesio SVV, nes šis verslas pritraukia pačius kūrybiškiausias žmones ir sudaro sąlygas jų veiklai, tačiau jam steigti nepakanka vien tik noro, yra būtinos ir tam tikros konkrečios sąlygos (žr. 7 pav.):

Šaltinis: sudaryta autoriaus

7 pav. SVV plėtrai būtinos sąlygos

Pagal Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutiniojo verslo įstatymą, smulkiojo ir vidutiniojo verslo subjektams gali būti taikomos šios valstybės pagalbos formos:

- Mokesčių lengvatos (jei jos nustatytos įstatymais).
- Rinkliavų lengvatos.
- Lengvatinių kreditų teikimas.
- Kreditų draudimas.
- Rizikos kapitalo investavimas į smulkias ir vidutines įmones, tam tikrų išlaidų (steigimo, tyrimų, garantijų mokesčių, kreditų draudimo įmokų).
- Kokybės sertifikatų įsigijimo ir kitų išlaidų kompensavimas.
- subsidijos darbo vietoms kurti.
- Įmonių savininkų ir darbuotojų konsultavimo, mokymo.
- Kvalifikacijos kėlimo ar perkvalifikavimo paslaugos lengvatinėmis sąlygomis.
- Verslo inkubatorių, verslo centrų steigimas.

- Technologinių parkų steigimas ir jų teikiamos paslaugos.
- Vyriausybės, apskričių viršinininkų ar savivaldybių nustatytos kitos pagalbos formos.

Pasak L. Steponkienės, egzistuoja trys principiniai požiūriai į smulkiojo verslo plėtrą bei valstybės vaidmenį šiame vyksme, priklausantys nuo pasirinktosios ekonominės teorijos doktrinos:

1. Įvairios išimtys ir lengvatos yra nesuderinamos su rinkos funkcionavimu. „Šiltnamio“ sąlygų sudarymas lemia nenatūralius santykius tarp ūkio subjektų, neužtikrina konkurencijos, neskatina tobulėti. Todėl teigiama, kad valstybės kišimasis yra nepageidaujamas. Tokios nuostatos būdingos liberaliosios ekonomikos šalininkams.
2. SVV turi būti sudaromos išimtinės sąlygos, nes jis yra labai svarbus suderinant ūkio subjektų veiklą ekonominiu ir socialiniu požiūriu.
3. SVV turi surasti savo nišą ir ten atitinkamai veikti.

Lietuvos valstybės parama smulkiąjam ir vidutiniajam verslui yra tikrai labai menka. Šių dienų rezultatai aiškiai rodo, kad valstybė ne tik neremia verslo, bet dar ir smukdo jį. Daugelis verslininkų nesugeba išlaikyti savo verslo ir yra priversti bankrutuoti dėl netinkamos valstybės politikos. Smulkusis ir vidutinis verslas yra apkraunamas dideliais ir visai nepagrįstais mokesčiais, išleisti įstatymai skatina verslininkus nutraukti savo veiklą ar perkelti įmonę į kitas šalis, kur verslui yra sudarytos palankesnės sąlygos. Jeigu mūsų valdžia ir toliau laikysis tokios politikos, tai pasekmės tikrai bus labai liūdnos.

Išsivysčiusių šalių patirtis rodo, kad rinkos sąlygomis yra labai svarbi valstybės parama smulkiąjam ir vidutiniajam verslui. Palankiai verslo aplinkai formuoti rengiamos ir įgyvendinamos valstybinės SVV rėmimo sistemos. Nuo šių sistemų efektyvumo priklauso nacionalinio verslo plėtra, naujų darbo vietų kūrimas ir žmonių gyvenimo lygio augimas.

Įmonių, kuriose dirba iki 50 darbuotojų, yra beveik 96 proc. Jose dirba 70 proc. visos darbo jėgos. Pagrindinė veikla – prekyba (49,8 proc.). Tačiau prekyba kaip šalutinė veikla papildo gamybinių, statybinių ir paslaugų įmonių pajamas. Kadangi Lietuvos ūkyje vyrauja mikro ir smulkios įmonės (85,4 proc.), tai valstybės rėmimo formose turėtų būti nustatyti prioritetai. Juos galima įvardyti tokia seka: kreditų politika, mokesčių politika, biurokratizmo ir verslo reguliavimo mažinimas. Dabartiniu metu SVV rėmimui taikomos šios formos:

1. Darbo birža bedarbiams, dalyvaujantiems savo verslo organizavimo programoje, siūlo beprocentę paskolą iki 3500 Lt ne ilgiau kaip 3 metams iš užimtumo fondo lėšų.
2. Savivaldybės per verslo konsultacijos centrus SVV subjektams gali suteikti lengvatinę paskolą iki 10 tūkst. Lt ne ilgiau kaip 2 metams. Savivaldybių galimybės ribotos.
3. Valstybė draudžia SVV paskolas investiciniams projektams iki 80 proc. Paskolą suteikia komerciniai bankai. Didžiausia vienos draudimo sutarties draudimo suma negali viršyti 800 tūkst. Lt. Paskola suteikiama 4 – 6 metams. SVV subjektas turi investuoti į verslo projektą ne mažiau kaip

20 proc. savo lėšų. Mažiausia draudimo įmoka – 1 proc., didžiausia – 10 proc. draudimo sumos, mokama kartą per metus. Dalį įmokos gali dengti valstybė, priklausomai nuo naujų darbo vietų sukūrimo. Kol kas paskolų draudimui valstybė skiria labai mažai lėšų.

Visais atvejais verslininkas turi parengti verslo planą, įkeisti savo (įmonės) turtą ir įveikti biurokratinės kliūtis, susijusias su paskolos gavimu. Be valstybės garantijos paskolą gauti sunku, nes komerciniai bankai dėl didelio rizikos laipsnio nesuinteresuoti dirbti su smulkiais klientais. O valstybiniai bankai ar kitos kreditinės institucijos šiam tikslui nesteigiamos. Todėl absoliuti dauguma (86 proc.) įmonių Lietuvoje įsikūrę panaudojus savo, partnerio ar giminių santaupas. Kreditinių išteklių trūkumas tampa pagrindine kliūtimi plėtojant verslą. Japonijoje pirmiausia sprendžiama pačių smulkiusių verslininkų problema – jiems suteikiama galimybė gauti kreditą be turto užstato. Šią politiką įgyvendina valstybinė finansinė Liaudies korporacija, skirdama nedidelius kreditus, bet pakankamai ilgam laikotarpiui. Vokietijoje pradedančiam verslininkui suteikiamos iki 100 tūkst. markių ilgalaikės lengvatinės paskolos dvidešimčiai metų. Pirmus dvejus metus verslininkas palūkanų nemoka, jas dengia Federalinė Vyriausybė. Kreditas pradedamas gražinti po 10 metų. Tokias paskolas suteikia specialus valstybinis bankas – taip skatinamas naujų darbo vietų kūrimas ir jų išlikimas.

Finansinių išteklių trūkumas, tiksliau sakant, jų nebuvimas, neleidžia Lietuvoje plėtoti SVV kreditavimo politikos. Tačiau yra ir kita verslo rėmimo sritis, kuriai nereikia jokių papildomų išteklių. Tai valstybinė mokesčių politika.

Išsivysčiusiose šalyse, kur valstybė smarkiai remia kreditais smulkiuosius ir vidutiniuosius verslininkus, bankrutuoja daug įmonių. Taip yra Anglijoje, kur pagrindinė SVV įmonių bankroto priežastis – netobula mokesčių politika. Lietuvos statistiniai tyrimai rodo, kad SVV subjektai pirmiausia pageidauja mokesčių lengvatų suteikimo pradedančioms įmonėms. Verslininkai siūlo įvesti neapmokestinamą pajamų minimumą – 200 tūkst. Lt, arba iš viso panaikinti pelno mokestį. Tačiau Vyriausybė šių pasiūlymų kol kas nerealizuoja. Išsivysčiusių šalių įmonių pelnas apmokestinamas pagal progresyvines skales, atsižvelgiant į įmonės dydį ir jos pajamas.

Pagrindinė verslo problema Lietuvoje yra pernelyg didelis jo reglamentavimas. Verslininkai turi žinoti šimtus įstatymų, nutarimų ir poįstatyminių aktų, dažnai prieštaraujančių vienas kitam. Dažna mokesčių įstatymų kaita, dviprasmiškas interpretavimas suteikia galimybes tikrintojams skirti dideles baudas, areštuoti turtą, sąskaitas banke ir taip sužlugdyti įmonę. Statistinių tyrimų duomenimis mokesčių administravimo netobulumas, stabdantis verslo plėtojimą Lietuvoje, nurodomas trečioje pagal svarbą vietoje.

Svarbiausias smulkiojo ir vidutiniojo verslo uždavinys pagal Lietuvos ekonomistų asociaciją (2002, p. 67) yra gyventojų užimtumo problema, naujų darbo vietų steigimas ir esamų darbo vietų

išlaikymas. Nuo to priklauso ir valstybės gerovė. Lietuvoje sparčiai mažėja darbo vietų, didėja išlaikytinių skaičius. Todėl SVV skatinimas turėtų tapti valstybės prioritetu. Tam reikėtų:

1. Kasmet skirti lėšų iš valstybės biudžeto remti SVV ir didinti privatizavimo fondo panaudojimą steigiant naujas darbo vietas.
2. Steigti valstybines kreditavimo institucijas ir skubiai spręsti mikro įmonių kreditavimo galimybes.
3. Sumažinti mokesčių našta mažoms įmonėms ir parengti aiškius mokesčių įstatymus.
4. Įstatymu numatyti Vyriausybės atskaitingumą Seimui dėl SVV rėmimo rezultatų.

Dabartinės verslo skatinimo formos yra neefektyvios, kadangi nepalengvina verslo plėtros sąlygų arba šios yra netinkamai vykdomos. Valstybė vis pabrėžia, kad mažins mokesčius ir taip palengvins smulkiųjų ir vidutiniųjų įmonių veiklą, tačiau vienus mokesčius panaikinus, jų vietoje atsiranda nauji, tik kitaip pavadinti.

Lietuva dar 1999 metų rudenį išreiškė savo pageidavimą prisijungti prie pagrindinės su smulkiuoju ir vidutiniu verslu susijusios Europos Bendrijos programos – Trečiosios daugiametės programos. Užsitęsęs Lietuvos prisijungimo prie programos procedūroms, 2000 m. baigėsi Trečiosios daugiametės programos įgyvendinimas, o 2000 m. gruodžio mėn. Europos Komisija patvirtino naują Daugiametę programą įmonėms, ypač mažoms ir vidutinėms, ir verslininkystei (DPI), kurios įgyvendinimas prasidėjo 2001 m., o pabaiga numatoma 2005 m. Asociacijos Tarybos sprendimu nuo 2000 m. kovo 1 d. Lietuva oficialiai prisijungė prie šios bendrijos programos.

2.2 Kauno apskrities verslo apžvalga

Kauno apskritis apima Kauno, Kėdainių, Kaišiadorių, Jonavos, Prienų ir Raseinių rajonus, Kauno miestą ir Birštoną. Kauno apskritį supa net 6 apskritys – Alytaus, Vilniaus, Panevėžio, Šiaulių, Tauragės ir Marijampolės.

Kauno apskrities teritorija – 8060 km². Gyventojų skaičiaus pasiskirstimą žiūrėti 2 lentelėje.

Gyventojų skaičius (vienetais)

	2005 01 01	2006 01 01	2007 01 01
Lietuva	3425324	3403284	3384789
Kauno apskritis	685723	680937	677270
Miesto gyventojai	493479	489561	486569

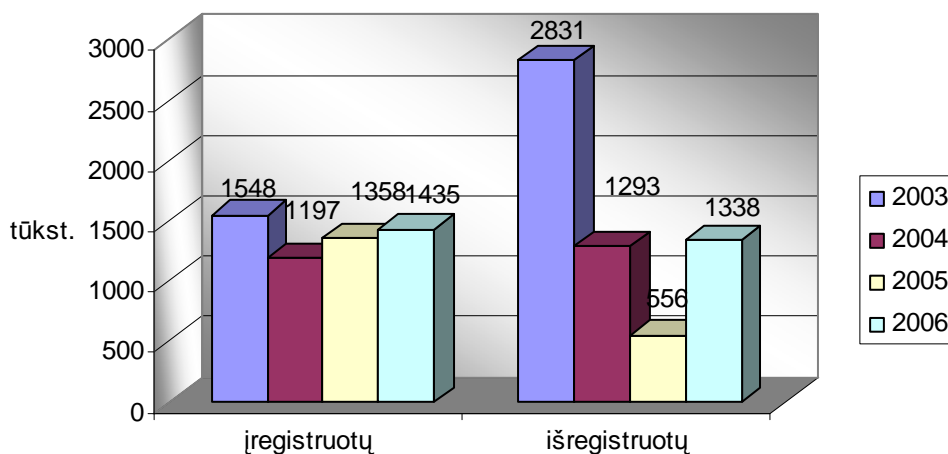
Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

Kiekvienais metais ne tik Lietuvoje, bet ir Kauno apskrityje pastebimas gyventojų mažėjimas. Kiekvienais metais vis daugiau gyventojų renkasi didesnius atlyginimus, patrauklesnes verslo sąlygas užsienio šalyse. Palikdami ar parduodami verslus ir gyvenamąsias vietas jie išvyksta. Kiekvienais metais iš Kauno apskrities išvažiuoja apie 5000 žmonių, tačiau 2007 m. duomenimis šis skaičius sumažėjo ir siekė apie 3000 žmonių, tam įtakos turėjo kylantys atlyginimai ir darbo jėgos trukumas.

Kaunas – antras pagal dydį ir reikšmę Lietuvos miestas. Tai ne tik senų tradicijų miestas, bet ir stambus pramonės, mokslo, verslo ir kultūros centras. Miestas seniai garsėja elektronikos ir lengvosios pramonės gaminiais. Lengvosios pramonės gaminiais stengiasi neatsilikti Raseiniai. Kėdainiuose bei Jonavoje yra svarbiausios Lietuvos chemijos pramonės įmonės. Prienuose gaminami lietuviški sklandytuvai. Birštonas – trečiasis pagal svarbą šalies kurortas, garsus gydomaisiais mineraliniais vandenimis ir poilsiavietėmis. Kruonyje, Kaišiadorių rajone, veikia vienintelė Lietuvoje hidroakumuliacinė elektrinė. Kauno apskritis – patraukli ir turinti daug galimybių turizmui ir kitokiam verslui plėtotis vieta.

2003 m. registruotas nedarbo lygis Kauno apskrityje siekė 8,5 proc., o lyginant visas 10 Lietuvos apskričių, šis rodiklis buvo antras iš žemiausių (Prienuose jis siekė 5,7 proc.). Tai buvo pats mažiausias nedarbo lygis visoje apskrityje, tačiau atsilieka nuo Vilniaus apskrities (7,6 proc.), bet lenkia Klaipėdos apskritį (9,8 proc.). (Kauno apskrities viršininko administracija, 2006m.).

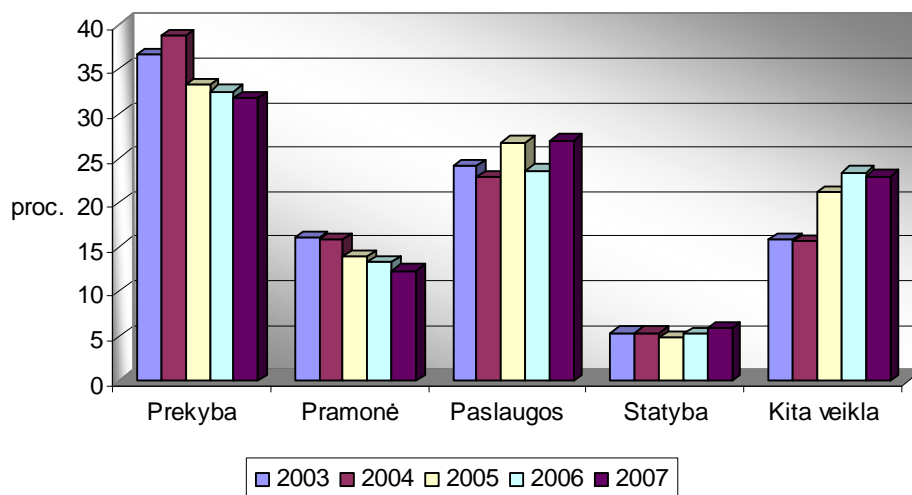
2003 m. dvigubai daugiau įmonių buvo uždaryta nei įsteigta, o 2004 m. padėtis pagerėjo beveik dvigubai. 2005 m., lyginant su 2003 m. duomenimis, įregistruotų įmonių buvo du kartus daugiau nei išregistruotų, tačiau jau 2006 m. pastebimas vėl didelis skaičius išregistruotų įmonių (žr. 8 pav.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Kauno apskrities statistiką

8 pav. Įregistruotų ir išregistruotų ūkio subjektų skaičius Kauno regione

Pramonės veiklos, vyraujančios Kauno mieste – maisto produktų ir gėrimų gamyba, tekstilės bei lengvosios pramonės gaminių gamyba, audinių ir avalynės gamyba, drabužių siuvimas, kailių apdaila ir dažymas. 9 paveikslas rodo, kad didžioji smulkiųjų ir vidutiniųjų įmonių veikla 2003 – 2007 m. buvo prekyba. Ji sudarė 35 proc. visų įmonių veiklos. Paslaugų įmonės sudarė 26 proc., pramonė besiverčiančios įmonės – 16 proc., statybų įmonės – 5 proc. Kauno apskrityje statyba besiverčiančios įmonės užima mažą dalį. Nenuostabu, kadangi mieste sunku pastebėti statant ką nors naujo. Manome, kad ši problema yra todėl, kad Kauno miestas ir apskritis nėra patraukli investuotojams. Statyboms nėra sudarytos palankios sąlygos. Miesto valdžia nesistengia, kad miestas ir visas regionas plėstųsi, būtų statomi nauji gyvenamieji pastatai, naujos biurų patalpos. Juk matome, kaip Kaune tik atsidarius naujoms biurų patalpoms Savanorių prospekte, jos visos akimirksniu buvo išnuomos. Trūksta naujų gyvenamųjų būstų, paklausa daug didesnė už pasiūlą, dar tik įpusėjus statybos darbams, visi butai būna išpirkti, o kainos beveik susivienodino su Vilniaus miesto nekilnojamojo turto kainomis. Kita veikla užsiimančios smulkios ir vidutinės įmonės sudarė 18 proc.

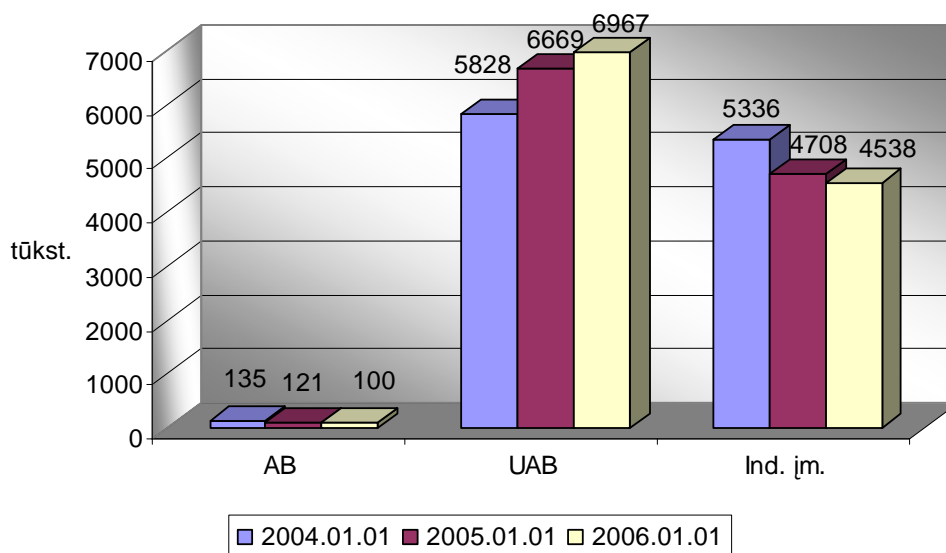
Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Kauno apskrities statistiką

9 pav. Kauno apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių struktūra pagal ekonominės veiklos rūšis 2003 – 2007 m. (proc.)

MVĮ struktūros analizė pagal įmonių teisinės formas rodo, kad gausiausia Kauno apskrityje MVĮ grupė – UAB. 2004 m. jų įsteigta apie 6000, o kiekvienais metais jų skaičius auga. IĮ. 2004 – 2006 m. duomenys rodo, kad jų skaičius mažėja. O AB skaičius kiekvienais metais mažėja.

Analizuojamuoju laikotarpiu pastebimos IĮ mažėjimo tendencijos. Manome, kad tai galėjo lemti mokesčių padidėjimas dėl Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. liepos 4 d. priimto Lietuvos Respublikos valstybinio socialinio draudimo įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo, kuris pakeitė IĮ savininkų įmokų papildomai pensijos daliai apskaičiavimo tvarką, be to, ribotos galimybės pasinaudoti lengvatiniu 13 proc. pelno mokesčio tarifu dėl 2002 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo, pagal kurį IĮ, norinčios pasinaudoti lengvatiniu 13 proc. pelno mokesčio tarifu, turėjo įvykdyti daug papildomų sąlygų. Apyvartos ribos sumažinimas nuo 1 mln. Lt iki 500 tūkst. Lt įmonėms, kurių darbuotojų skaičius neviršija 10 žmonių, norinčioms pasinaudoti lengvatiniu 13 proc. pelno mokesčio tarifu dėl 2002 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo. UAB, kaip įmonių teisinės formos, patrauklumo didėjimas dėl 2002 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo. Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatyme, kuris įsigaliojo nuo 2004 m. sausio 1 d., numatytas apribojimas, jog IĮ savininkas negali būti kitos IĮ savininku, o Lietuvoje yra nemažai verslininkų, kurie turi ir po kelias įmones, tad jie turėjo individualias įmones perregistruoti į uždarąsias akcines bendroves. Ūkinės komercinės veiklos vykdymo formų įvairovės padidėjimas dėl Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme įtvirtintos nuostatos, pagal kurią nuo 2003 m. sausio 1 d. fiziniams asmenims sudaryta galimybė verstis individualia veikla ją įregistravus Valstybinėje mokesčių inspekcijoje. Taip pat turėjo įtakos veiklos pagal verslo liudijimus patrauklumo didėjimas dėl kai kurių šios veiklos apribojimų sumažinimo (verslo

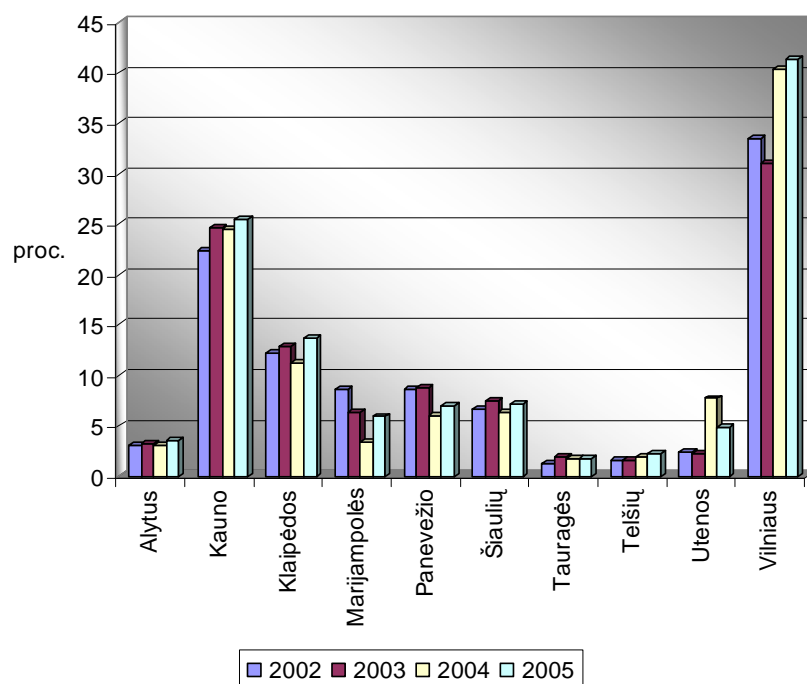
liudijimus leista įsigyti trumpesniai nei vienas mėnuo laikotarpiui, išplėstas veiklų pagal verslo liudijimus sąrašas ir kt.). Atsirado didesni reikalavimai registruojant IĮ dėl 2004 m. sausio 1 d. įsigaliojusiam Lietuvos Respublikos individualių įmonių įstatyme nustatyto reikalavimo parengti IĮ nuostatus. IĮ žymiai sudėtingiau gauti kreditus bankuose, todėl sumažėja plėtros ir konkurencijos galimybės. Atsiradusi didelė konkurencija su besiplečiančiais didžiais prekybos centrais lėmė prekybos IĮ likvidavimą. Verslininkams palankiau turėti UAB, kadangi sumažėja rizika asmeniniam turtui dėl neribotos civilinės atsakomybės, kuri didėja augant konkurencijai (žr. 10 pav.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Kauno apskrities statistika

10 pav. Kauno apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių struktūra pagal įmonių teisinės formas 2004 – 2006 m. (vnt.)

Duomenys rodo, kad Kauno apskrityje veikiančių mažų ir vidutinių įmonių importas ir eksportas kito nežymiai. Vilniaus apskrityje rezultatai, lyginant su kitomis apskritimis, pagerėjo. Geriausi rezultatai, kaip ir galima tikėtis, yra didžiausiose Lietuvos apskrityse. Kituose regionuose importas taip pat svyravo, bet labai nedaug. Visi puikiai žinome, kad didelis importas šalies ekonominio lygio nekelia. Vilniaus apskritis importavo beveik du kartus daugiau nei Kauno, tai galėjo lemti, kad Vilniuje labai plačiai vyksta statybos, įsivežama daug statybinių medžiagų (žr. 11 pav.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

11 pav. Mažų ir vidutinių įmonių importo ir eksporto pasiskirstymas pagal apskritis 2002 – 2005 m. (proc.)

Siekiant kuo tiksliau nustatyti problemas, kurios labiausiai trukdo smulkiam ir vidutiniam verslui plėsti Kauno apskrityje, mes įvertinome socialinę – ekonominę padėtį ir sudarėme anketa siekiant identifikuoti didžiausias problemas trukdančias smulkiam ir vidutiniam verslui plėstis Kauno regione. Išsamesnis tyrimo aprašymas bus pateiktas kitame poskyryje.

2.3 Tyrimo metodika ir organizavimas

Tyrimo metodai bei jų aprašymas. Siekdami įvertinti darbo svarbą, susipažinome su **moksline literatūra**, Lietuvos bei užsienio mokslininkų publikacijomis bei jau atliktais smulkiojo ir vidutiniojo verslo empiriniais tyrimais. Analizuojant literatūros šaltinius, buvo aptariami smulkiojo ir vidutiniojo verslo koncepcijų klausimai, aptarti SVV įmonių veiklą reguliuojantys veiksniai bei apžvelgti tyrimai, susiję su smulkiuoju ir vidutiniu verslu.

Anketinės apklausos metodu buvo išsiaiškinta įmonių vadovų ar jų savininkų nuomonė apie smulkiojo ir vidutiniojo verslo plėtrą Kaune. Šiam tikslui pasiekti sudarėme trylikos klausimų anketą (sudarydami klausimus naudojome P. Adlio, O. Grigienės ir prof. dr. habil. E. Jančiausko (1999) statistinio tyrimo klausimais) (žr. 1 priedą).

Anketinės apklausos duomenys buvo apdoroti **matematinės statistikos** metodais. Pirminiai duomenys buvo sukaupti Microsoft Excel duomenų bazėje, vėlesni statistiniai skaičiavimai buvo atlikti naudojant SPSS for Windows 12.0 programų paketą. Analizuojant duomenis buvo skaičiuojamas procentinis duomenų pasiskirstymas.

Tyrimo objektas – smulkiosios ir vidutinės verslo įmonės Kauno apskrityje

Tyrimo organizavimas. Apklausa buvo vykdoma „Kaunas 2007“ parodos metu, kuri vyko 2007 m. gegužės 5 dieną Kauno futbolo manieže. Respondentams buvo paaiškinta, kokių tikslų atliekama apklausa bei tai, kad jie laisvai gali atsisakyti dalyvauti joje. Tiems, kurie sutiko dalyvauti tyrime, buvo pateiktos anketos ir paaiškinta, kaip reikia į ją atsakinėti. Tyrėjas buvo pasiekiamas visos apklausos metu, kad galėtų paaiškinti bet kokius respondentams kilusius klausimus. Apklausa truko 10 – 15 min.

Tiriamųjų kontingentas. Tyrime dalyvavo Kauno apskrities smulkiųjų ir vidutiniųjų įmonių vadovai. Tiriamieji buvo parinkti tiksliniu grupių formavimo metodu, t.y. kai tyrėjas į formuojamą grupę įtraukia asmenis, kurie, jo manymu, yra tipiškesni tiriamojo požymio atžvilgiu. Kadangi šiuo tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti smulkiųjų ir vidutiniųjų įmonių vadovų nuomonę apie verslo plėtrą Kaune, į tiriamąją grupę buvo parinkti tik Kauno apskrities bei tik smulkiųjų ir vidutiniųjų įmonių vadovai. Taip buvo apklausti 69 įmonių vadovai.

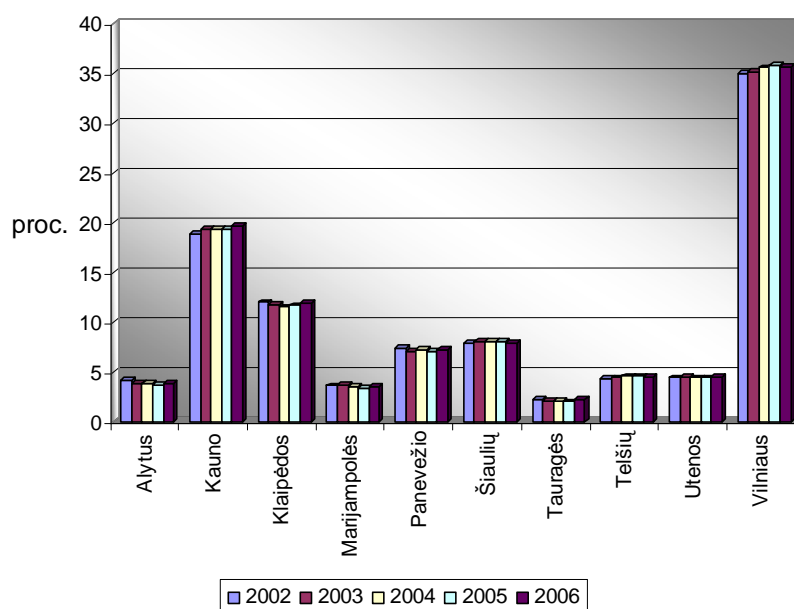
3. SMULKIOJO IR VIDUTINIOJO VERSLO ĮMONIŲ PLĖTROS GALIMYBIŲ ANALIZĖ IR VERTINIMAS KAUNO APSKRITYJE

3.1 Kauno apskrities ekonominės, socialinės padėties ir verslo plėtros galimybių vertinimas

Regionų ekonomika, jos plėtra lemia daugybę daugiau ar mažiau tarpusavyje susijusių veiksnių ir sąlygų. Norint objektyviai vertinti tarpregioninius skirtumus, tikslinga naudoti metodiką, kuri įvertintų vidinę ir išorinę veiksnių tarpusavio priklausomybę ir reikšmę galutiniams regiono rezultatams. Be to, nagrinėjant įvairių regionų ekonominės plėtros tendencijas, pastebimos pramonės ir šalies išsivystymo lygio priklausomumo tendencijos.

Bendrai regionų plėtrai įvertinti palyginami makroekonominės veiklos komponentai: bendrieji ekonominiai komponentai, darbo jėga, užimtumą ir nedarbą apibūdinantys rodikliai. Norint įvertinti regiono socialinę padėtį yra palyginama bazinė infrastruktūra, gamybos sektorius ir kita. Vertinant Kauno apskritį svarbu nustatyti BVP skirtumus su kitais regionais, kadangi šis rodiklis rodo apskrities ekonominę padėtį, konkurencingumą, lyginant su kitais regionais.

12 paveiksle matyti, kad bendrasis vidaus produktas (BVP), sukurtas Kauno regione 2002 – 2006 m., buvo apie 19 proc., šalies BVP – 19,7 proc. Duomenys rodo, kad Kauno apskrityje ir Klaipėdoje BVP augimo tempas beveik vienodas, tačiau atsilieka nuo Vilniaus apskrities.

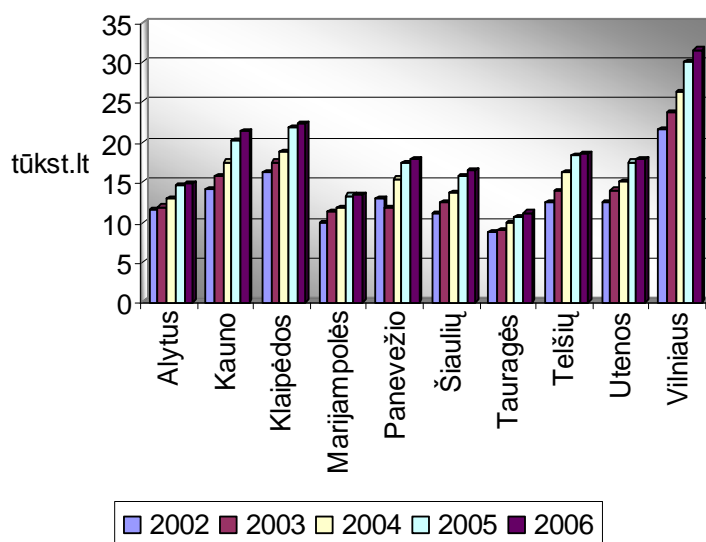

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

12 pav. BVP pasiskirstymas apskrityse ir Lietuvoje 2002 – 2006m. (mln. Lt.)

Kauno regiono 2003 – 2013 m. plėtros plane teigiama, kad Kauno regiono bendras vidaus produktas turėtų ir toliau labai sparčiai augti, tačiau šiais metais daugelis ekonomistų sunerimę, kad BVP pradėjo mažėti.

13 paveikslas duomenys rodo, kad 2002 m. BVP tenkantis vienam gyventojui Kauno apskrityje buvo žemiausias iš didžiausių apskričių, o daugiausia teko Vilniaus ir Klaipėdos apskritims. 2002 m. BVP vienam gyventojui Kauno apskrityje sudarė 14 tūkst. Lt. Šis rodiklis yra 900 Lt. žemesnis už šalies vidurkį, tačiau atsilieka tik nuo Vilniaus ir Klaipėdos regionų atitinkamų rodiklių. 2003 m. BVP vienam gyventojui sudarė 15,6 tūkst. Lt., o šalies vidurkis buvo 16,3 tūkst. Lt. Skirtumas lyginant su bendru šalies vidurkiu buvo 700 Lt., t.y. nuo 2002 – 2005 m. BVP vienam gyventojui Kauno apskrityje išaugo 3,8 proc., o visoje šalyje išaugo 7,2 proc. Tačiau 2006 m. BVP vienam gyventojui augo nežymiai. Klaipėdos ir Vilniaus regionuose BVP vienam gyventojui yra aukštesnis nei Kauno, tam galėjo turėti įtakos didelės užsienio investicijos, palankesnės sąlygos verslui plėstis, didelis veikiančių įmonių skaičius ir t.t.

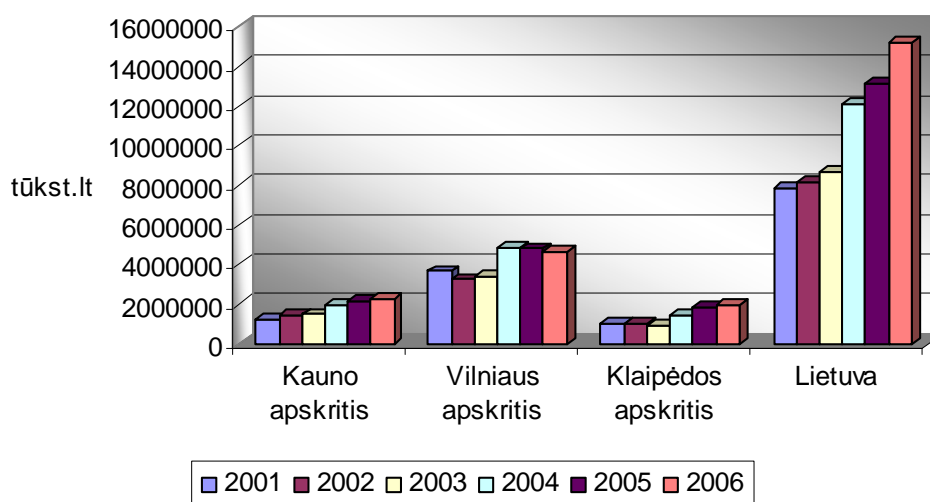

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

13 pav. Bendras vidaus produktas (BVP) tenkantis vienam gyventojui 2002 – 2006m.

Pagal materialines investicijas 2001 m. Kauno apskritis taip pat yra antroje vietoje po Vilniaus apskrities, tačiau čia atsilikimas yra didelis – atitinkamai 1274,3 ir 3656,7 mln. Lt. Klaipėdos apskrityje materialinių investicijų dydis buvo 1045 mln. Lt. Materialinės investicijos 2005 m. išaugo ne tik Kauno apskrityje, bet ir visoje Lietuvoje, tačiau Kauno apskritis labai atsilieka nuo Vilniaus. Manome tam turi didelės įtakos apskrities valdžios valdymo strategija. Vilniaus miesto savivaldybė labai kovoja už tai, kad mieste vyktų naujos statybos, būtų kuo daugiau įgyvendinta naujų statybos projektų. O Kauno savivaldybė „miega“, pasitvarko sau naudingus

reikalus, tačiau miesto ir visos apskrities reikalai taip ir lieka pamiršti ir nesprenžiami. Vilniaus bei Klaipėdos regionai stipriai veržiasi į priekį vis toliau toldami nuo Kauno. Materialinių investicijų mažėjimas rodo, kad mažėja investicijos ne tik į statybą, inžinerinę infrastruktūrą, bet, visų svarbiausia, į gamybos modernizavimą ir apskritai į verslo plėtrą. Tai duoda pagrindą nerimauti, nes mažėja dėmesys konkurencingumo didinimui, pasirengimui konkuruoti būsimoje Europos Sąjungos bendrojoje rinkoje. Tačiau pastaruoju metu konkurencingumo didinimui skiriamas didelis ir aukščiausių šalies pareigūnų, ir asocijuotų verslo struktūrų dėmesys, įmonės įvairiais būdais skatinamos investuoti į verslo modernizavimą. Todėl artimiausiais metais materialinės investicijos apskrityje neišvengiamai turėtų sparčiai didėti (žr. 14 pav.).

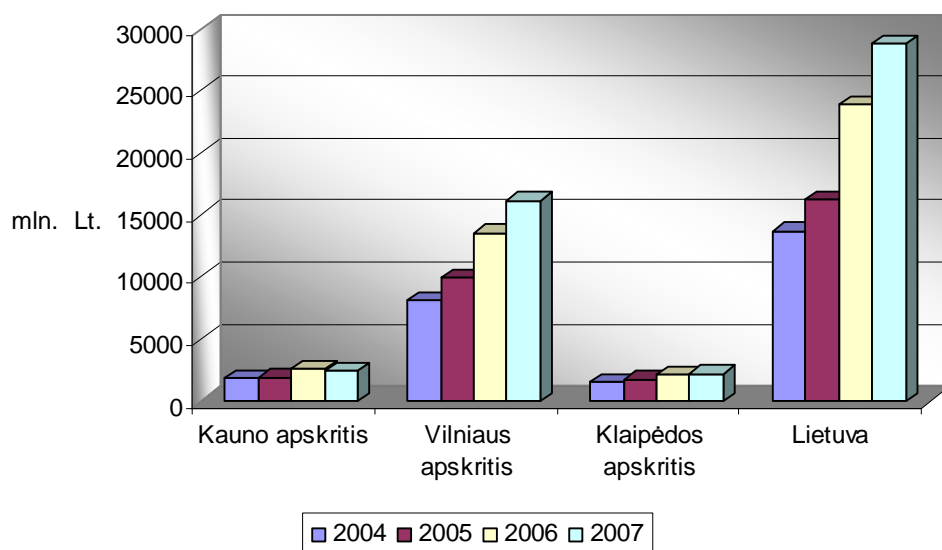
Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

14 pav. Materialinės investicijos

Pagrindinės šalys investuotojos Kauno apskrityje – Jungtinės Amerikos Valstijos, Suomija, Vokietija, Norvegija, Didžioji Britanija, Estija, Danija. Pagrindinės ekonominės veiklos, į kurias daugiausiai investavo užsieniečiai, yra didmeninė ir mažmeninė prekyba, lengvoji pramonė, maisto produktų ir gėrimų gamyba, naftos perdirbimo ir chemijos gaminių gamyba.

Kauno apskrities parengtame 2003 – 2013 m. plėtros plane teigiama: „Tiesioginių užsienio investicijų augimas turėtų išlikti ir ateityje. Šiuo metu silpnai išnaudojamas Kauno, kaip antrojo Lietuvos miesto, potencialas, taip dar tik prasideda sparti logistikos plėtra. Ateityje turėtų didėti investicijos į aukštosiomis technologijomis paremtas, didelę pridėtinę vertę sukuriančias pramonės ir verslo sritis. Pliko lauko investicijas turėtų paskatinti Kauno laisvosios ekonominės zonos veiklos pradžia“. Perskaičius šį straipsnį suimtu juokas ne vieną žmogų, prieš tai pažiūrėjus į 2004 – 2007 m. užsienio investicijas ir jas palyginus su Vilniaus. 15 paveikslas rodo, kad Vilnius pritraukė užsienio investuotojų kelis kartus daugiau nei Kauno apskritis. O juk Kauno apskritis turėtų būti patrauklesnė, kadangi per Kauną eina pagrindiniai keliai, jungiantys Rytus su Vakariais. Be to, Kaune yra žymiai daugiau neišnaudotų žemės plotų. Manau, čia reikėtų „padėkoti“ Kauno

valdžiai, kad ji taip stengiasi pritraukti užsienio investuotojus ir sudaro jiems „palankias“ sąlygas investuoti.

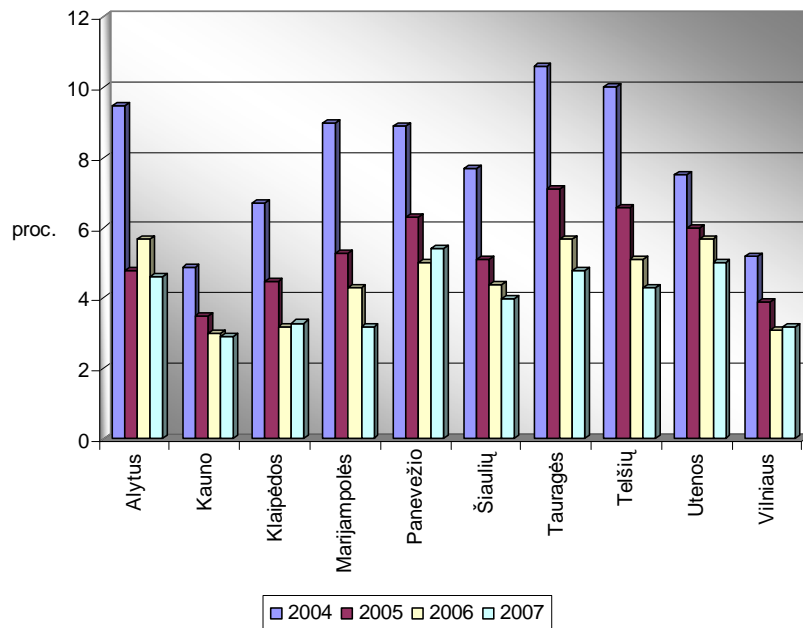
Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

15 pav. Tiesioginės užsienio investicijos

Daugiausia darbo vietų užregistruota Kaune – 13424 (95 proc. nuolatinio darbo pasiūlymų). Lyginant su 2004 m., laisvų darbo vietų įregistruota 20 proc. daugiau. 51 proc. laisvų darbo vietų užregistruota paslaugų sferoje. Tai prekybos, viešojo maitinimo, transporto, socialinės ir asmeninės aptarnavimo veiklos įmonėse. Laisvos darbo vietos pramonėje sudarė 34 proc. visų įregistruotų laisvų darbo vietų.

2005 metų pradžioje užimtumo lygis Kauno apskrityje siekė 62,9 proc. 2005 m. pirmąjį pusmetį didžiausia dalis Kauno miesto gyventojų buvo užimta apdirbimo pramonėje (24,3 proc.), didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, transporto priemonių remonto ir asmeninių, buitinių daiktų taisymo srityje (19,7 proc.) bei švietime (12,8 proc.). Nekilnojamojo turto, nuomos ir komercinės veiklos sektoriuje dirbo 7,6 proc., statyboje – 7,1 proc., transporto, sandėliavimo ir nuotolinio ryšio įmonėse – 5,8 proc. visų dirbančiųjų (Europa, 2007 m.).

2006 m. sausio 1 d. Kauno apskrityje buvo registruota 13114 bedarbių, iš jų daugiausia Kauno darbo biržoje – 7581, o mažiausia – Kaišiadorių – 547 bedarbiai. Registruotas nedarbas Kauno apskrityje sausio 1 d. siekė 3,1 proc. ir lyginant su kitomis 9 Lietuvos apskritimis jis buvo pats žemiausias. Bedarbių procentas Kaune 2006 m. sausio 1 d. sudarė 2,7 proc. darbingo amžiaus gyventojų, o Kėdainiuose – 2 proc. ir buvo pats mažiausias registruotas nedarbo lygis visoje Kauno apskrityje. 2007 m. duomenys keitėsi nežymiai (žr. 16 pav.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Statistikos departamento duomenis

16 pav. Registruotas nedarbo lygis apskrityse 2004 – 2007 m. (tūkst. žm.)

Kauno transporto mazgas, esantis centrinėje Lietuvos dalyje, yra perspektyvus tarptautinių multimodalinių krovinių ir keleivių pervežimų plėtojimui, laisvųjų ekonominių zonų bei mokslinių technologinių parkų kūrimui. Šiame mazge kertasi pagrindinės geležinkelio ir automobilių keliai Rytų – Vakarų ir Šiaurės – Pietų kryptimis:

Geležinkelio linijos: Sankt Peterburgas – Talinas – Ryga – Kaunas – Šeštokai – Varšuva – Kaliningradas – Kaunas – Vilnius – Maskva.

Automagistralės: Via Baltica ir greitkelis A1 Klaipėda – Kaunas – Vilnius – Minskas – Maskva.

Šalia Kauno veikia tarptautinius standartus atitinkantis Kauno (Karmėlavos) oro uostas, kuris gali priimti ir aptarnauti praktiškai visų rūšių oro laivus. Įvairių aviakompanijų reguliarūs reisai sujungė Kauną su daugeliu Europos valstybių. Didelė oro uosto veiklos dalis – krovinių pervežimas. Tai yra stambiausias krovinių pervežimo oro transportu centras Baltijos valstybėse. Oro uostas ribojasi su Kauno laisvąją ekonomine zona. Šis transporto infrastruktūros objektų kompleksas formuoja Kauno regioną kaip logistikos centrą. (Kauno aerouostas, 2006 m.).

Pasinaudojus visais aukščiau išvardytais keliais, tranzitinius krovinius iš Kauno oro uosto galima greitai pervežti į Klaipėdos jūrų uostą, esantį vandens sistemos Rytai – Vakarai koridoriuje. Kauno oro uostą gali lengvai pasiekti ne tik krovinių vežėjai, bet ir oro transportu vykstantys keleiviai.

Nors Kauno transporto mazgas yra gana neblogai išvystytas, tačiau investuotojams ir naujoms įmonėms Vilnius yra patrauklesnis. Jeigu Kauno valdžia pradėtų rimtai dirbti, tai Kaunas ir

Kauno regionas būtų tikrai patrauklesnis nei Vilniaus, kadangi gera geografinė padėtis skatina verslininkus ir investuotojus perkelti verslą į tokią vietą. Bet yra ir vienas trūkumas – Lietuva neturi europinio geležinkelio bėgių, tačiau Kaunas turi galimybę, kad pro jį būtų nutiestas geležinkelio kelias, einantis į Europą, tada per Kauną būtų gabenami kroviniai, investuotojai galėtų statyti laisvojoje ekonominėje zonoje naujas sandėliavimo patalpas, kurtųsi naujos darbo vietos, didėtų investicijos į Kauno apskritį.

Kauno laisvoji ekonominė zona (1053 ha) buvo įsteigta 1996 m. spalį, priėmus Lietuvos Respublikos Kauno laisvosios ekonominės zonos įstatymą (Valstybės Žinios, Nr.109 – 2474). Kauno LEZ veiklos sritis – sukurti:

- industrinę zoną;
- transporto terminalą, krovinių paskirstymą ir sandėliavimą;
- biurų veiklą;
- zonos valdymo bendrovės teikiamas vertimo, muitinės tarpininko, banko, marketingo paslaugas;
- Kauno LEZ apsaugą;
- mokslo ir technologijų parką.

Laimėjusi 1997 metų pabaigoje paskelbtą tarptautinį konkursą, 1998 metų rugpjūčio 5 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr.1013 Kauno LEZ steigėjų grupe buvo patvirtinta Belgijos kompanija AOI N.V. Deja, neišsprendus žemės nuomos zonos reikmėms klausimų, Kauno LEZ steigimo darbai užsitęsė iki šiol. Dar 2000 metais buvo išpirktas pirmas 10,67 ha žemės sklypas, kuris buvo išnuomotas Kauno LEZ valdymo bendrovei. 2002 metais papildomai buvo išpirkta 47 ha žemės. Tačiau išpirktas sklypas buvo nekompaktiškas ir todėl dabar zonos valdymo bendrovė, nors ir disponuoja 58,5 ha žemės sklypu, investuotojams šiuo metu gali pasiūlyti tik 10,67 ha zonos valdymo bendrovei išnuomotos žemės. Neišpirkti sklypai trukdo vandentiekio bei dujotiekio linijų atvedimui iki turimos teritorijos. Kad būtų pagreitintas trūkstamos žemės įsigijimo klausimas, Lietuvos Respublikos Seime 2002 metų birželį buvo priimtos LEZ pagrindų įstatymo 15 straipsnio, Vietos savivaldos įstatymo 36 straipsnio ir Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 10 straipsnio pataisos, kurios suteikė galimybę zonos valdymo bendrovei iš anksto sumokėti už visą žemės nuomos laikotarpį, kad sukauptų reikiamas lėšas likusiai žemei iš savininkų išpirkti. Tačiau ir tuo iki šiol nebuvo pasinaudota.

Lėtai zonoje sprendžiami ir išorės infrastruktūros įrengimo darbai. 2000 metų vasario 29 d. Lietuvos respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 236 iš kelių fondo lėšų rezervo skyrus 800 tūkst. litų suprojektuota ir nutiesta nuovaža nuo kelio A6 (Kaunas – Zarasai).

Iš Valstybės investicijų 2001 – 2003 metų programoje 2001 metams skirtų lėšų buvo baigtas nuotekų šalinimo projektas (prijungtas prie miesto kolektoriaus).

Atsiradus vartotojams, AB „Lietuvos dujos“ savo lėšomis numato nuvesti dujas prie zonos. Kauno LEZ valdymo bendrovės lėšomis parengtas ir Kauno rajono taryboje patvirtintas zonos teritorijos detalusis planas. Sutarta su AB „Lietuvos energija“, kad 50 proc. naujų vartotojų prijungimas bus vykdomas energetikų lėšomis.

Kauno laisvosios ekonominės zonos įstatymo 3, 4, 6 ir 7 straipsnių pakeitimo įstatymo projekte buvo padarytos šios pataisos:

- Esamo valstybės miško, užimamos pelkės, dujotiekiui bei keliams skirtų, zonos reikmėms netinkamų plotų sąskaita buvo siūloma sumažinti zonos užimamą teritoriją iki 534 ha;
- sumokant iš anksto nuomos mokestį už visą nuomos laikotarpį ar jo dalį, buvo siūloma leisti iki 99 metų nustatytais sąlygomis ir tvarka išnuomoti zonos teritorijoje esančią žemę;
- taip pat buvo siūloma panaikinti zonoje privilegijuotų sąlygų taikymą nereziduojančioms užsienio kompanijoms;
- be to, buvo pasiūlyta Vyriausybei nustatyti zonos teritorijos ribas, spręsti galiojančios sutarties tarp Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir kompanijos AOIN. V. pakeitimo projekto parengimą. (Kauno Free Economic Zone, 2005).

Tinkamai išnaudojus zonos galimybes, Kaune ir smulkus bei vidutinis, ir stambus verslas galėtų smarkiai plėstis. Tačiau yra dar viena galimybė, kaip Kauno apskritį padaryti patrauklesnę verslui plėstis t.y. tinkamai pasinaudoti Europos Sąjungos struktūrinių fondų teikiama parama.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) Šio fondo pagrindinis tikslas yra mažinti regioninius skirtumus, skatinti stabilią ir tolygią plėtrą. Teikiama parama investicijoms į infrastruktūrą, gamybinę aplinką, siekiant išsaugoti ar sukurti pastovias darbo vietas. Be to, remiamas smulkus ir vidutinis verslas (SVV) ir vietinė plėtra.

Lietuvai iš šio fondo 2004 – 2006 metams skirta 584 mln. eurų, iš jų 347,06 mln. eurų BPD 1 prioriteto „Socialinės ir ekonominės infrastruktūros plėtra“ priemonėms, 222,43 mln. eurų 3 prioriteto „Gamybinio sektoriaus plėtra“ priemonėms. Likusioji dalis bus panaudota 5 prioriteto „Techninė pagalba“ priemonėms.

Europos socialinis fondas (ESF). Tikslas – žmogiškųjų išteklių plėtra ir užimtumo skatinimas. Remiami projektai, skirti žmogiškųjų išteklių plėtrai (užimtumo skatinimui, socialinei integracijai, švietimui, profesiniam rengimui).

Lietuvai iš šio fondo 2004 – 2006 metams skirta 176 mln. eurų, iš jų 163,81 mln. eurų BPD 2 prioriteto „Žmogiškųjų išteklių plėtra“ priemonėms, likusioji dalis 5 prioriteto „Techninė pagalba“ priemonėms. (Lietuvos verslo paramos agentūra, 2006 m.).

Kauno regionas, pasinaudojęs Europos regioninės plėtros fondo teikiama finansine parama, galėtų smarkiai sumažinti tarpregioninius skirtumus. Galėtų sudaryti palankesnes sąlygas kurtis naujoms įmonėms bei padėti veikiančioms įmonėms. Finansinė parama padėtų greičiau įgyvendinti įvairius projektus, susijusius su smulkiojo ir vidutiniojo verslo plėtros galimybėmis.

Europos socialinio fondo teikiama parama galėtų padėti Kauno švietimo įstaigoms parengti geresnius specialistus, tai skatintų verslo įmones kurtis Kaune ir jo regione, kadangi įmonėms labai svarbu gerų specialistų pasiūla.

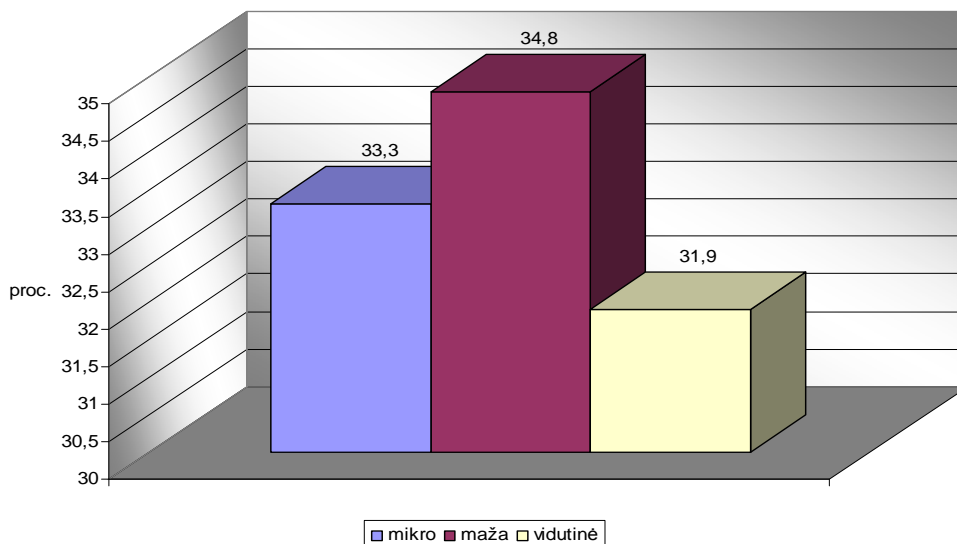
Per didelis valdžios kišimasis, reguliavimas, prieštaraujančių normatyvinių aktų taikymas – kertinė priežastis, varžanti smulkių ir vidutinių verslininkų verslo laisvę. Paini ir neskaidri verslo aplinka sudaro prielaidas korupcijai plisti ir plėstis. Stambios įmonės, turinčios specialius ekonominius, juridinius padalinius, galinčios samdyti kvalifikuotus specialistus, audito konsultacines firmas, gali įveikti per dešimtmetį sukurtus administracinius biurokracinius barjerus. Smulkiajam ir vidutiniajam verslui tai per sunku ir kvalifikaciniu, ir finansiniu požiūriu.

3.2 Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros Kauno apskrityje optimizavimas

Toliau pateiksime atliktos apklausos procentinį atsakymų pasiskirstymą į visus trylika anketos klausimų.

Kaupdami pirminius duomenis pastebėjome, kad respondentai atsakė ne į visus klausimus. Daugiausiai abejonių vadovams sukėlė vienuoliktas ir dvyliktas klausimai (į juos neatsakė po keturis respondentus): „Kokie pagrindiniai produkcijos ar paslaugų realizavimo sunkumai labiausiai Jums trukdo plėsti veiklą?“ ir „Kokie, Jūsų nuomone, mokesčiai labiausiai trukdo verslo plėtrai?“. Manome, kad šiems respondentams nėra didesnių trukdžių plečiant savo veiklą, todėl jie nepasirinko jokio atsakymo. Trys respondentai neatsakė į penktą klausimą „Kurie iš šių verslo suvaržymų, Jūsų nuomone, yra aktualiausi norintiems pradėti verslą?“, du – į devintą („Kuriai kryptčiai savivaldybių skiriamos lėšos „Kaip Jūs manote, ar valstybės parama SVV yra pakankama?“) ir dešimtą („Kokios kliūtys, Jūsų nuomone, trukdo plėsti verslą?“) klausimus. Mūsų nuomone, ties šiais klausimais respondentams apsispręsti buvo sunkiausia, arba pateikti atsakymai neatitiko jų nuomonės.

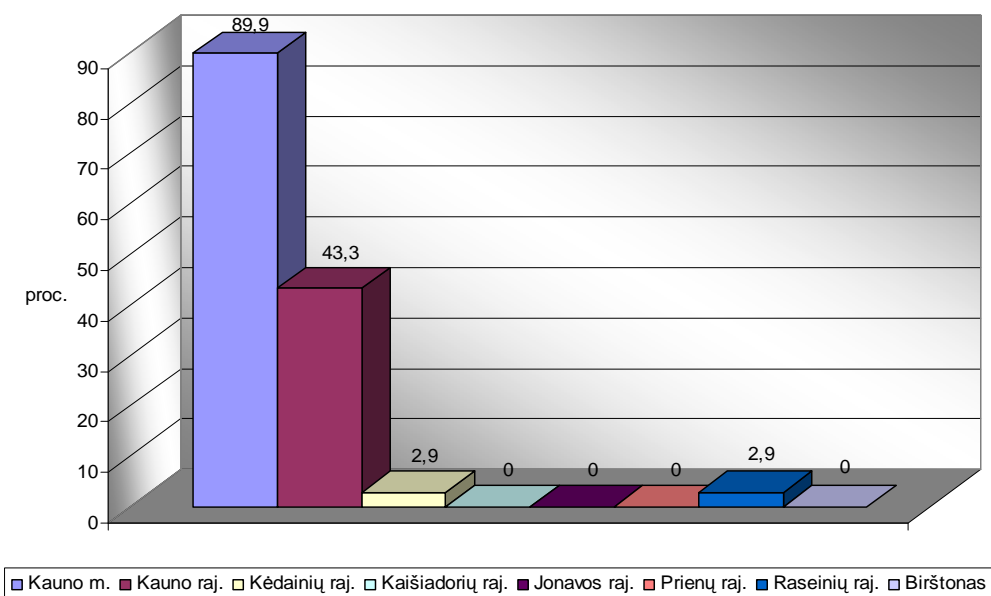
Atlikto tyrimo rezultatai parodė, kad mūsų atliktoje apklausoje, visų įmonės tipų respondentų imtis panaši (žr. 17 pav.), t.y., daugiausiai dalyvavo mažų įmonių vadovų (34,8 proc.), šiek tiek mažiau – mikro įmonių vadovų (33,3 proc.) ir nedaug mažiau – vidutinių įmonių vadovų (31,9 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

17 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės tipą

Analizuojant gautus rezultatus rajono aspektu paaiškėjo, kad parodoje daugiausia dalyvavo Kauno miesto bei rajono įmonių (atitinkamai 89,9 ir 43,3 proc.). Kėdainių ir Raseinių rajonų respondentų buvo vienodai, t.y. po 2,9 proc. Tarp respondentų nepasitaikė Kaišiadorių, Jonavos, Prienų bei Birštono apylinkių respondentų (žr. 18 pav.). Galime teigti, kad paroda nebuvo labai reikšminga, todėl joje dalyvavo didžioji dauguma Kauno apylinkių įmonių.

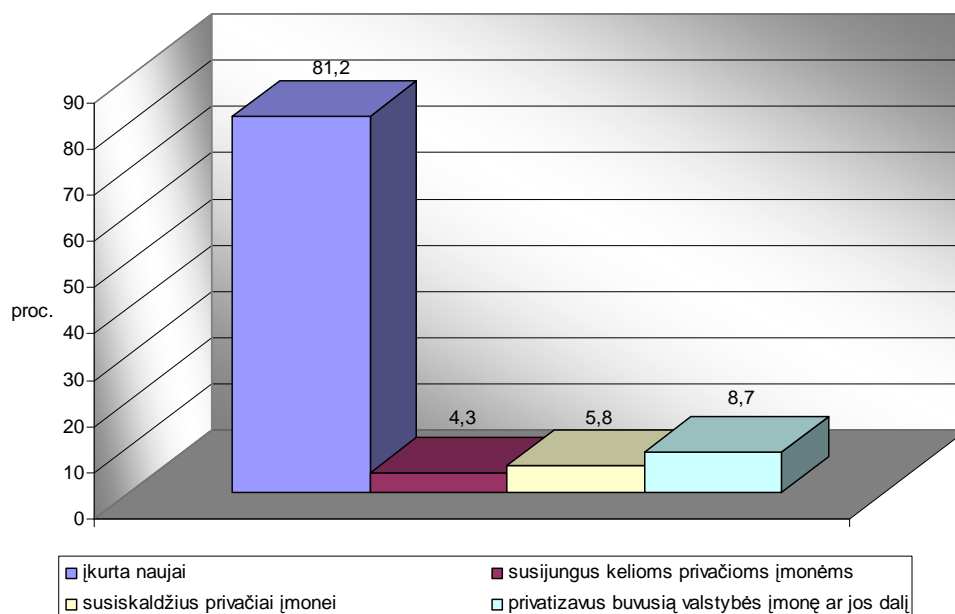

Šaltinis: sudaryta autoriaus

18 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal rajoną

Tyrimo rezultatai parodė, kad 81,2 proc. dalyvavusių respondentų yra naujai įkurtų įmonių vadovai (žr. 19 pav.). Mažiau nei dešimtadalis (8,7 proc.) įmonių buvo įsteigtos privatizavus buvusią valstybės įmonę ar jos dalį. Mažiausiai mūsų atliktame tyrime dalyvavo vadovų įmonių,

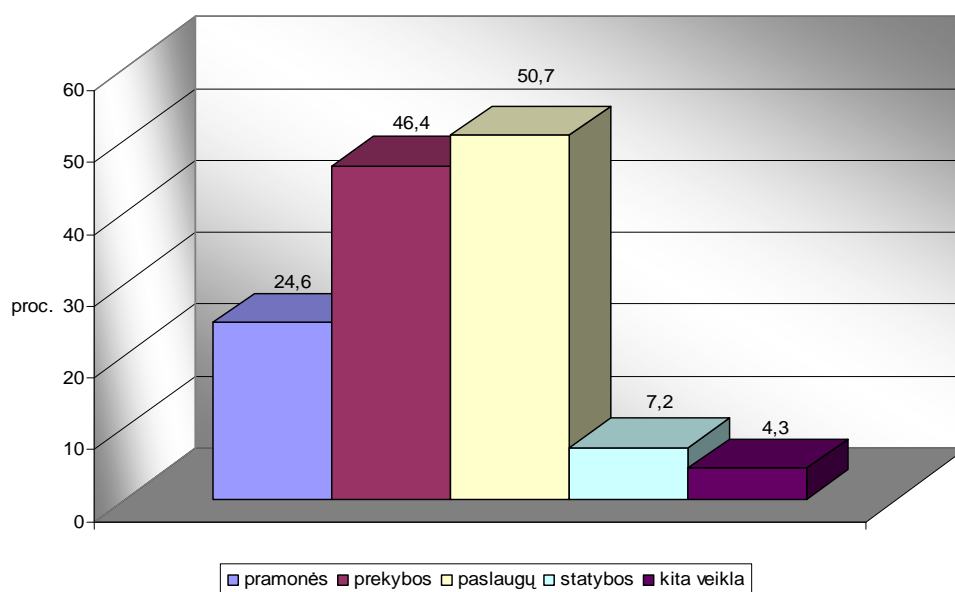
kurios buvo įsteigtos susijungus kelioms privačioms įmonėms (4,3 proc.) ar susiskaldžius privačiai įmonei (5,8 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

19 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės sukūrimo būdą

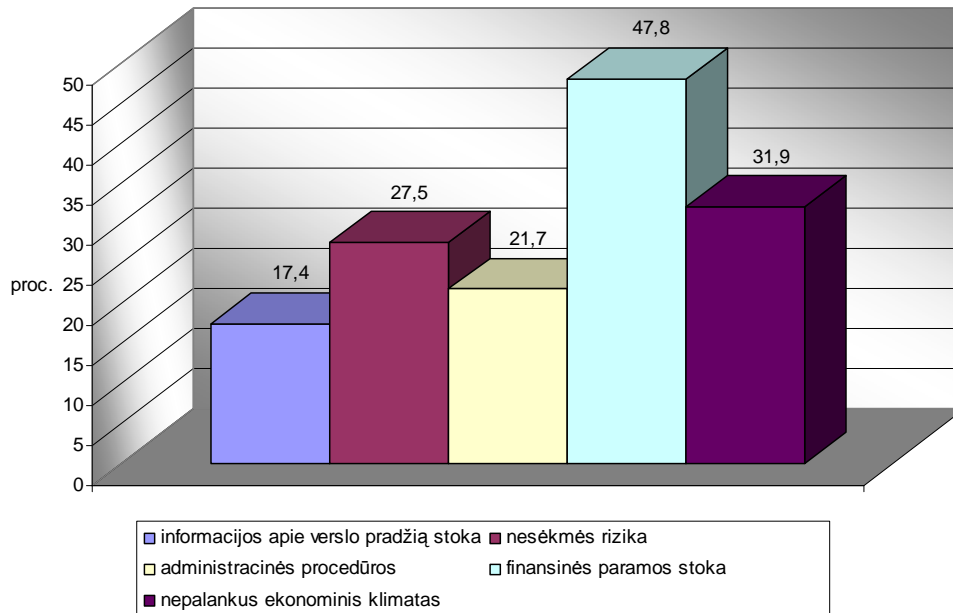
Analizuojant tyrimo rezultatus įmonės veiklos rūšies aspektu paaiškėjo, kad daugiau nei pusė (50,7 proc.) mūsų atliktame tyrime dalyvavusių įmonių pagrindinė veikla – paslaugos (žr. 20 pav.). Šiek tiek mažiau nei pusė (46,4 proc.) respondentų atstovavo prekyba besiverčiančias įmones. Beveik ketvirtadalis (24,6 proc.) įmonių veiklos rūšis – pramonė. Mažiausiai respondentų, dalyvavusių šiame tyrime, atstovavo statyba bei kita veikla besiverčiančias įmones (atitinkamai 7,2 ir 4,3 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

20 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal įmonės veiklos rūšį

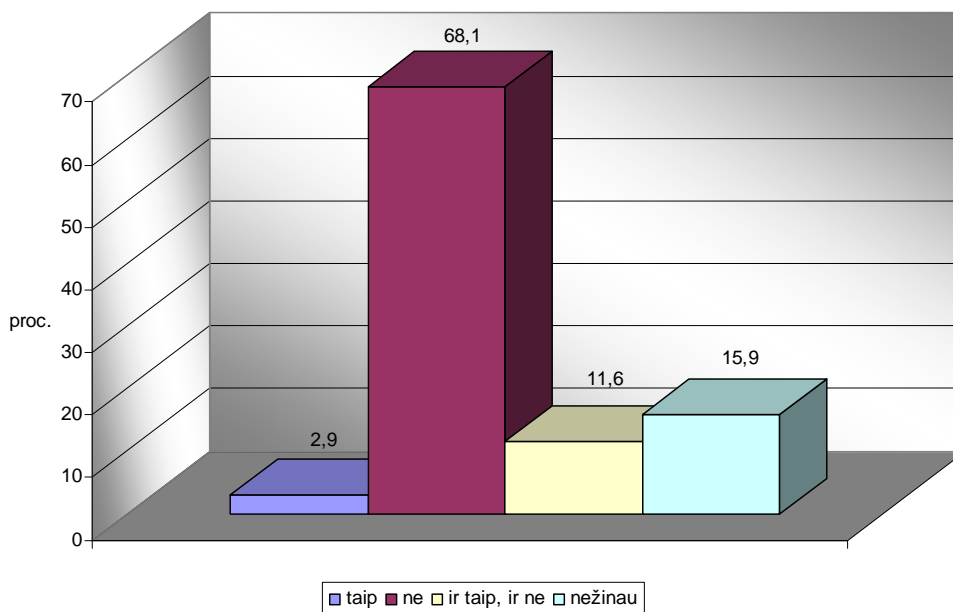
Gauti rezultatai parodė, kad aktualiausias verslo suvaržymas norintiems pradėti verslą yra finansinės paramos stoka (47,8 proc.). Šiek tiek mažiau nei trečdalis respondentų nurodė, kad tai – nepalankus ekonominis klimatas (31,9 proc.) ir nesėkmės rizika (27,5 proc.). Silpniausi verslo suvaržymai respondentams pasirodė esančios administracinės procedūros (21,7 proc.) ir informacijos apie verslo pradžią stoka (17,4 proc.) (žr. 21 pav.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

21 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kurie verslo suvaržymai yra aktualiausi norintiems pradėti verslą?“

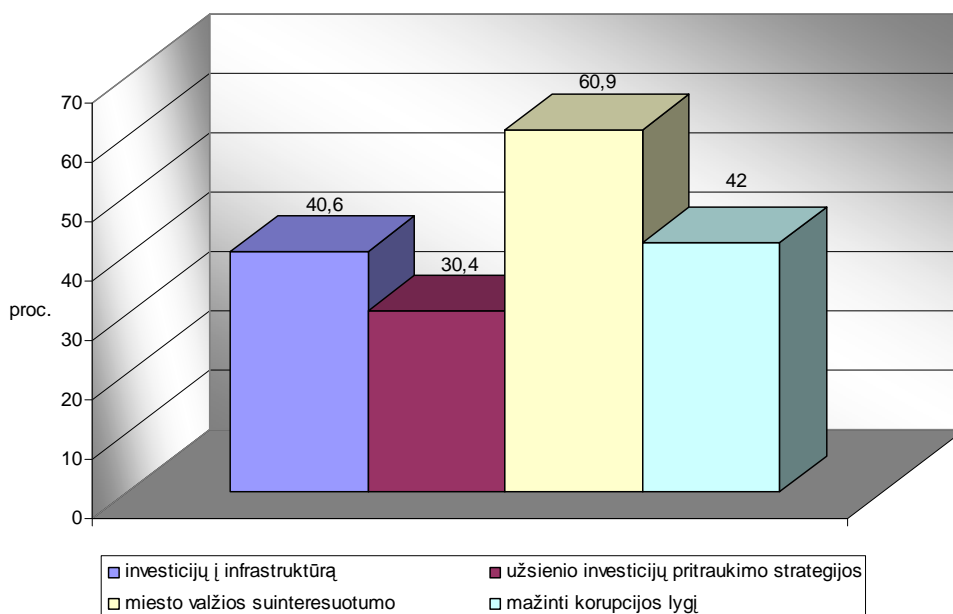
Galime teigti, kad vienas iš ryškiausiai išsiskyrusių klausimų buvo šeštasis (žr. 22 pav.). 68,1 proc. tyrime dalyvavusių vadovų teigė, kad valstybės parama smulkiam ir vidutiniam verslui yra nepakankama ir tik 2,9 proc. respondentų teigė priešingai. Tik šiek tiek daugiau nei dešimtadalis (11,6 proc.) respondentų į pateiktą klausimą atsakė „ir taip, ir ne“. 15,9 proc. tyrime dalyvavusių vadovų šiuo klausimu neturėjo nuomonės.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

22 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kaip Jūs manote, ar valstybės parama SVV yra pakankama?“

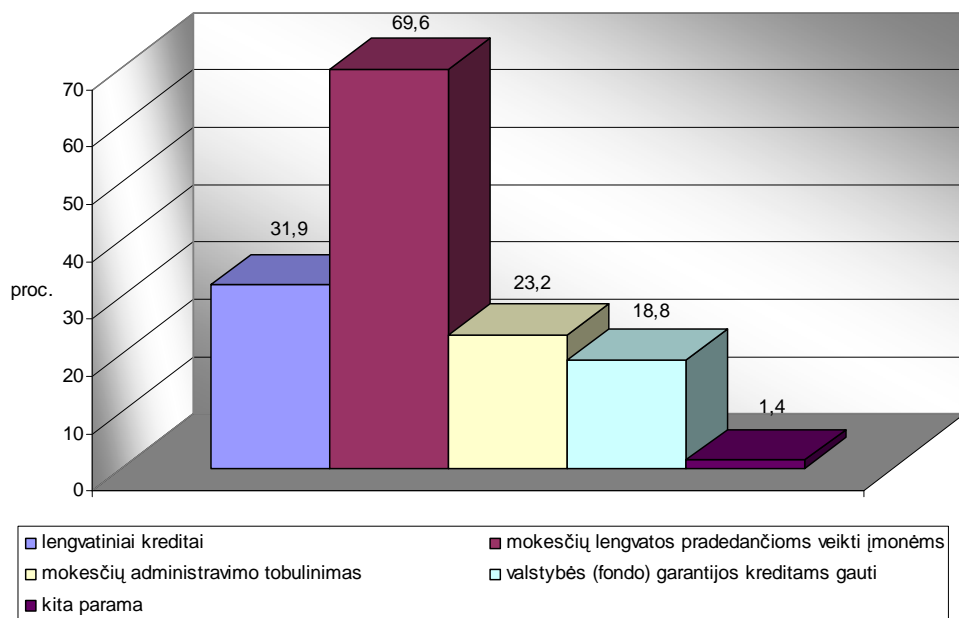
Analizuojant tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad pateikti atsakymai į septintą klausimą „Ko reikėtų, kad Kauno regionas sėkmingai plėstųsi?“ buvo panašūs (žr. 23 pav.). Svarbiausias pasirodė esąs miesto valdžios suinteresuotumas (60,9 proc.). 40,6 proc. respondentų nurodė, kad trūksta investicijų į infrastruktūrą, 42 proc. – kad reikia mažinti korupcijos lygį ir 30,4 proc. – kad trūksta užsienio investicijų pritraukimo strategijos.

Šaltinis: sudaryta autoriaus

23 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Ko reikėtų, kad Kauno regionas sėkmingai plėstųsi?“

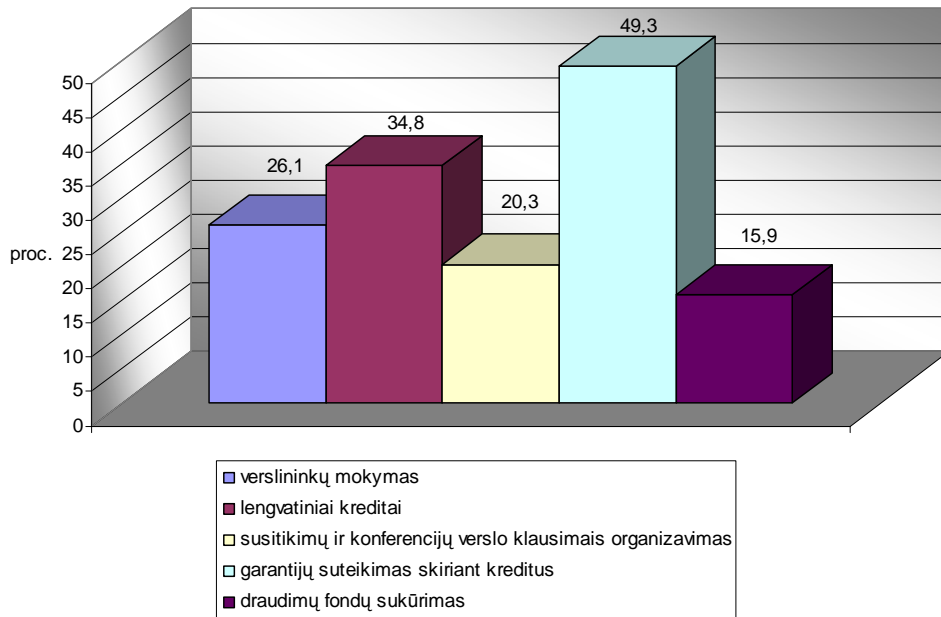
Gauti rezultatai parodė, kad aktualiausia ir reikalingiausia parama – mokesčių lengvatos pradedančioms veikti įmonėms (69,6 proc.). Beveik trečdalis (31,9 proc.) respondentų nurodė, kad tai lengvatiniai kreditai, 23,2 proc. – mokesčių administravimo tobulinimas, 18,8 proc. – valstybės (fondo) garantijos kreditams gauti. 1,4 proc. respondentų nurodė, kad tai – kita parama (žr. 24 pav.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

24 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kokios yra aktualiausios ir reikalingiausios paramos verslui kryptys?“

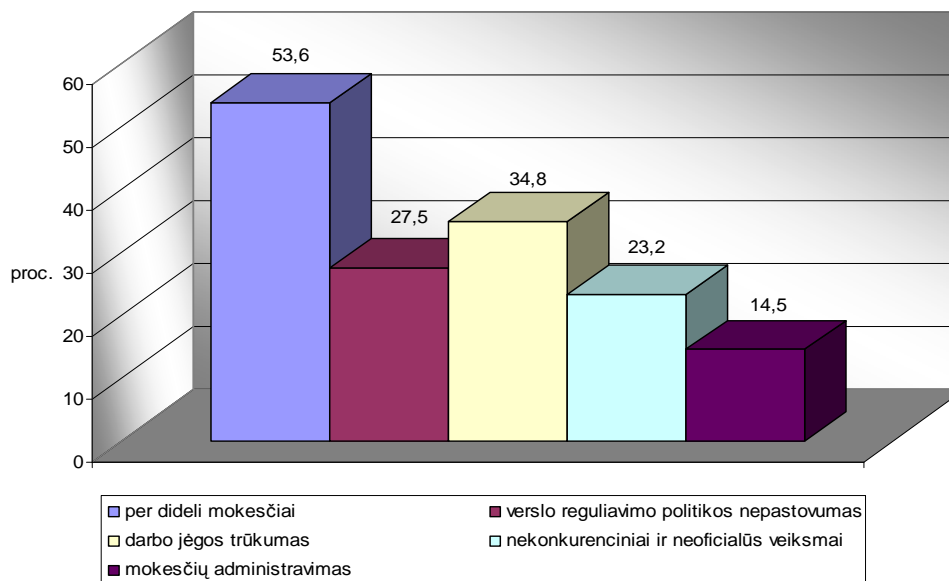
Analizuojant tyrimo rezultatus paaiškėjo, kad pateikti atsakymai į devintą klausimą „Kuriai kryptiniai savivaldybių skiriamos lėšos smulkiam ir vidutiniam verslui remti yra svarbiausios?“ buvo panašūs (žr. 25 pav.). Daugiausiai respondentų, t.y. 49,3 proc. nurodė, kad tai – garantijų suteikimas skiriant kreditus. Šiek tiek (daugiau nei trečdalis (34,8 proc.) vadovų nurodė, kad tai – lengvatiniai kreditai, šiek tiek mažiau (26,1 proc.) – kad tai – verslininkų mokymas, 20,3 proc. įvardijo susitikimų ir konferencijų verslo klausimais organizavimą. Mažiausiai svarbus iš pateiktų atsakymų respondentams pasirodė esąs draudimo fondų sukūrimas (15,9 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

25 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kuriai krypčiai savivaldybių skiriamos lėšos SVV remti yra svarbiausios?“

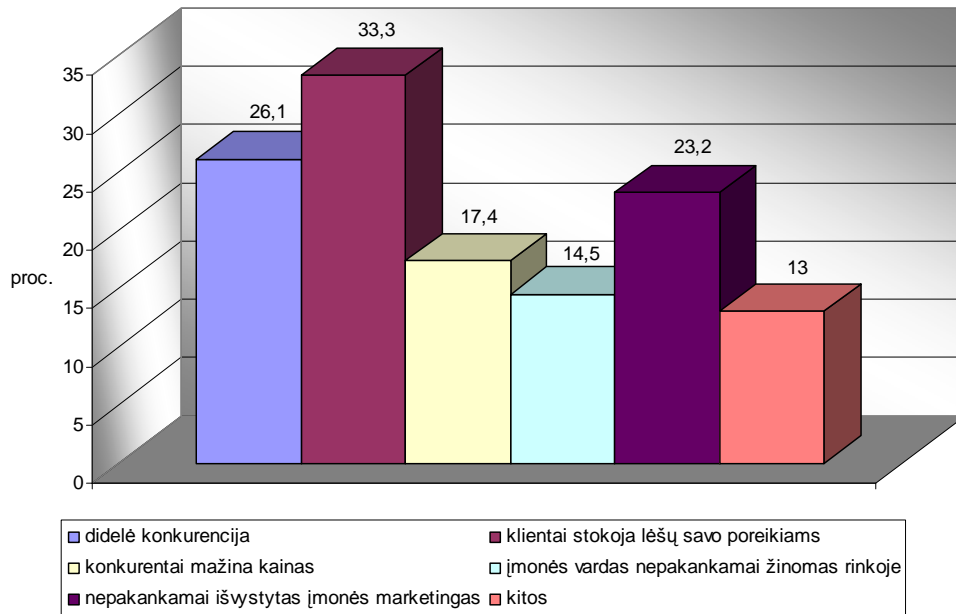
Analizuojant gautus rezultatus paaiškėjo, kad stipriausia kliūtis plečiant verslą yra per dideli mokesčiai (53,6 proc.). Daugiau nei trečdalis (34,8 proc.) respondentų teigė, kad tai – darbo jėgos trūkumas (žr. 26 pav.). Verslo reguliavimo politikos nepastovumas bei nekonkurenciniai ir neoficialūs veiksmai trukdo atitinkamai 27,5 ir 23,3 proc. apklausoje dalyvavusių vadovų veiklai. Iš pateiktų atsakymų variantų mažiausia kliūtis plėsti verslą yra mokesčių administravimas (14,5 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

26 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kokios kliūtys trukdo plėsti verslą?“

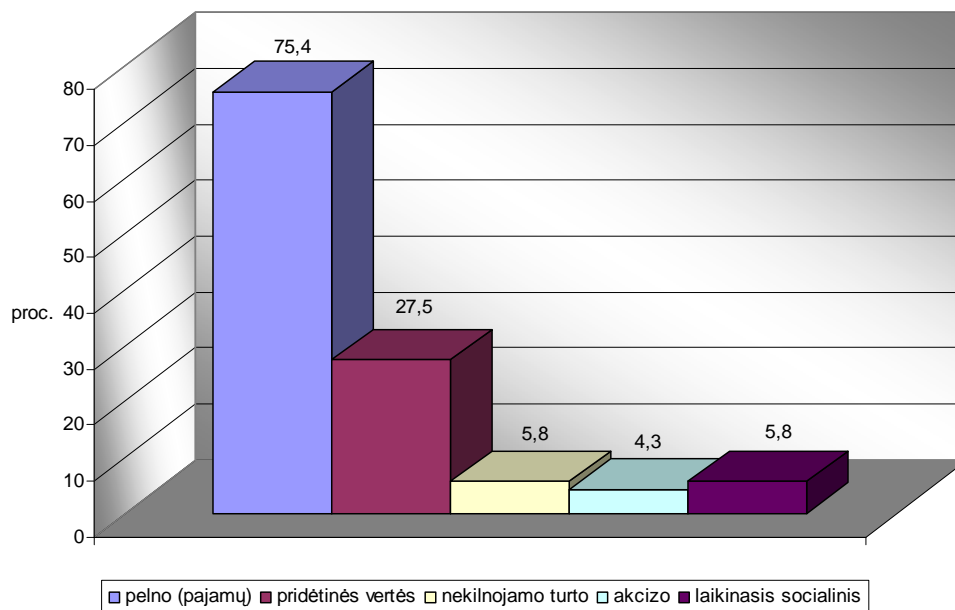
Gauti rezultatai parodė, kad trečdaliui respondentų didžiausias sunkumas plečiant verslą yra klientų lėšų stoka savo poreikiams (33,3 proc.), šiek tiek daugiau nei ketvirtadaliui (26,1 proc.) – didelė konkurencija, 23,2 proc. apklausoje dalyvavusių vadovų nuomone, tai – nepakankamai išvystytas įmonės marketingas (žr. 27 pav.). Mažiausios kliūtys respondentams pasirodė esą konkurentų mažinamos kainos (17,4 proc.), nepakankamai žinomas įmonės vardas (14,5 proc.) ir kitos kliūtys (13 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

27 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kokie pagrindiniai produkcijos ar paslaugų realizavimo sunkumai labiausiai trukdo plėsti veiklą?“

Galime teigti, kad vienas iš ryškiausiai išsiskyrusių klausimų buvo dvyliktas (žr. 28 pav.). Daugiau nei trys ketvirtadaliai (75,4 proc.) vadovų sutiko, kad pelno (pajamų) mokestis jiems labiausiai trukdo verslo plėtrai. Šiek tiek daugiau nei ketvirtadalio (27,5 proc.) respondentų nuomone, tai – pridėtinės vertės mokestis. Nekilnojamojo turto, laikinasis socialinis bei akcizo mokesčiai tyrimo rezultatų duomenimis, pasirodo esą ne itin didelė kliūtis (atitinkamai 5,8, 5,8 ir 4,3 proc.).

Šaltinis: sudaryta autoriaus

28 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal atsakymus į klausimą „Kokie mokesčiai labiausiai trukdo verslo plėtrai?“

Tryliktas klausimas respondentams buvo pateiktas atviras. Vadovai galėjo pareikšti savo pastebėjimus, patarimus, kas, jų nuomone, padėtų sėkmingai SVV plėtrai. Toliau mes pateiksime vadovų pastebėjimus:

- „Mažinti pelno mokesčių“ (dviejų respondentų nuomonė);
- „Mokesčių lengvatos investicijoms“;
- „Naikinti kontroliuojančias institucijas, pakeisti jų darbą iš grasinančio į geranoriškas pozicijas, kaip daro VMI“;
- „Reikėtų paskolų su valstybės garantijomis, infrastruktūros plėtros Kaune“ (dviejų respondentų nuomonė);
- „Reiktų pakeisti požiūrį į nesėkmingą verslą – kad nebijotų rizikuoti antrą kartą, kadangi valdymo procesai yra išmokstami, tik problema, kad trūksta tokių mokymų“;
- „Supaprastinti buhalterinę apskaitą, mažinti verslą kontroliuojančių institucijų skaičių“;
- „Mažinti gyventojų pajamų mokesčių, mažinti korumpuotų valdininkų skaičių“;
- „Dažniau paklausti verslininkų o ne valdžios nuomonės“;
- „Visada turėti verslo idėją, pasitikėti savo jėgomis, nenuleisti rankų po pirmos nesėkmės“;
- „Reikia keisti/tobulinti mokesčių sistemą“;
- „Kaune būtinas smulkaus verslo ir amatų centras, kurio vienas iš tikslų būtų produkcijos realizavimas“;
- „Reikalingos verslininkų konsultacijos, lankstesnės kreditavimo sąlygos“;
- „Būtina keisti Vyriausybės politiką SVV atžvilgiu“.

Mūsų darbe iškelta **hipotezė** buvo **atmesta**, kadangi tyrimo rezultatai jos nepatvirtino. Gauti duomenys rodo, kad smulkiam ir vidutiniam verslui Kaune plėstis sąlygos yra prastos. Nors Kaunas yra labai patogioje geografinėje padėtyje, bet valdžios korumpuotumas ir nesugebėjimas pritraukti investicijų stabdo miesto plėtrą. Jauni verslininkai, norintys pradėti verslą, neturi galimybės gauti lengvatinę paskolą, trūksta informacijos apie verslo pradžia. Dideli mokesčiai ir paini mokesčių sistema baimina žmones užsiimti verslu. Be to, kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas bei didelis konkurencinis lygis – tai dar viena iš priežasčių, kurios daro nepalankias sąlygas verslui vystytis.

Nors Kaune ir gausu aukštųjų mokyklų, universitetų, tai nepadaeda užpildyti darbo vietų, kadangi gabiausi studentai išvažiuoja į užsienio valstybes, kur darbas yra geriau apmokamas. Lyginant Vilniaus ir Klaipėdos apskritis su Kauno apskritimi, pastebimas nemenkas atlyginimų skirtumas, kuris vilioja ne tik jaunos, bet ir vyresnius kauniečius važinėti į Vilnių dirbti į šiuos miestus.

Nemažai respondentų pasisakė, kad investicijas ir naujų įmonių kūrimąsi labai stabdo miesto valdžios nesuinteresuotumas, ilgai delsimi projektai, kurie stabdo naujų įmonių, prekybos centrų kūrimąsi. Puikus pavyzdys kaip Vilniaus miesto valdžios atstovai kovoja dėl kiekvienos investicijos, visomis jėgomis stengiasi pritraukti kiekvieną investuotoją.

Sekanti kliūtis, kuri yra labai aktuali smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai yra dideli mokesčiai naujai pradedančiai įmonei veikti. Naujai įmonei ir taip sunku pradėdant verslą, nes reikalingos didelės investicijos, tad mokesčių lengvatos būtų tikrai didelis paskatinimas (kadangi valstybės parama kaip teigė daugelis respondentų yra tikrai skurdi). Valstybė remia daugiau stambų verslą, visiškai pamirštama smulkias ir vidutines įmones, kurios net tik Kauno regione, bet ir visoje Lietuvoje sudaro didžiausią dalį. Būtent iš jų surenkama daugiausia mokesčių į valstybės biudžetą.

Šis darbas atskleidė daug neaiškumų, kurie padėjo suprasti ir išsiaiškinti su kokiomis plėtos kliūtimis susiduria smulkus ir vidutinis verslas šiomis dienomis, padėjo suprasti, kodėl Kaunas vis dar atsilieka nuo didžiųjų Lietuvos apskričių ir ką reikia tobulinti bei keisti, kad smulkiam ir vidutiniam verslui plėstis sąlygos būtų palankios.

Tikimės, kad šis darbas padės ir kitiems norintiems susipažinti su smulkaus ir vidutinio verslo sąlygomis bei plėtos galimybėmis Kauno apskrityje, bei padės valdžios atstovams suprasti, kad reikia nedelsiant gerinti verslo aplinką, kad ji taptų patraukli ne tik Lietuvos piliečiams, bet ir užsienio investuotojams. Būtent smulkus ir vidutinis verslas yra vienas iš ekonomiką keliančių rodiklių, kuris parodo ne tik regiono, bet ir visos šalies išsivystymo lygį.

IŠVADOS

1. Smulkusis ir vidutinis verslas turi ir teigiamų, ir neigiamų savybių. Didžiausios problemos, kylančios SVV sektoriuje – sunku gauti pigius kreditus, lėšų trūkumas reklamai, didėjantys kaštai dėl nedidelių gamybos apimčių. Teigiamos savybės pasižymi kuriamomis naujomis darbo vietomis, galimybe patenkinti specifinius vartotojų poreikius, komerciniu lankstumu, lengvesniu adaptavimusi kintančioms verslo sąlygoms.

2. Šalies politinės situacijos kaita turi pernelyg didelės įtakos verslo sąlygoms. Jos nuolat kaitaliojamos, destabilizuojamos. Nuolat eksperimentuojama, o tai neigiamai veikia verslo plėtrą. Dažniausia pamirštami ankstesnių vyriausybių priimti išsipareigojimai ir nutarimai, nevykdomos rinkimų programos ir kt. Įmonės turi galimybę pasinaudoti Europos Sąjungos teikiama parama, tačiau ja pirmiausia pasinaudojo didelės įmonės, kurios turėjo glaudžių ryšių su valdžios organais. Finansinių lėšų trūkumas – viena iš pagrindinių įmonės verslo plėtros kliūčių. Nepakankama valstybės parama bei mokesčių našta smulkioms ir vidutinėms įmonėms stabdo jų plėtrą bei naujų įmonių kūrimąsi. Didžioji dalis valstybinės paramos atitenka stambioms įmonėms. Europos Sąjungos suteikta finansinė parama pirmiausia pasinaudojo didelės įmonės, kurios turėjo ryšių valdžios organuose. Todėl dabar yra labai iškreipta natūrali konkurencija. Dėl labai korumpuotų pareigūnų smulkios ir vidutinės įmonės bijo investuoti į projektus finansinei paramai gauti, kadangi tam reikia daug pinigų, o negauta parama mažą įmonę gali privesti prie bankroto. Finansinių lėšų trūkumas yra viena iš pagrindinių bankroto priežasčių, kadangi įmonės, ypač smulkios, nesugeba atnaujinti gamybos įrengimų ir patenkinti vis augančių naujų vartotojų poreikių, o stambios verslo įmonės, pasinaudojusios Europos Sąjungos teikiama finansine parama, atnaujina gamybos linijas, taip visiškai užkirsdamos kelia plėstis smulkiam verslui.

3. Pateikti duomenys rodo, kad Kauno apskritis atsilieka nuo Vilniaus ir Klaipėdos apskričių. Vienas iš svarbiausių veiksnių, lemiančių smulkiojo ir vidutiniojo verslo plėtrą – palankių sąlygų kūrimosi laikotarpiu sudarymas. Analizuojant verslo padėtį Kauno apskrityje galima teigti, kad verslo plėtros sąlygos nėra lengvos, keliami vis nauji reikalavimai verslininkams ir jų vykdomai veiklai. Aktualiausias verslo suvaržymas norintiems pradėti verslą yra finansinės paramos stoka. 68,1 proc. tyrime dalyvavusių vadovų teigia, kad valstybės parama smulkiam ir vidutiniam verslui yra nepakankama. Gauti rezultatai parodė, kad aktualiausia ir reikalingiausia parama – mokesčių lengvatos pradedančioms veikti įmonėms. Daugiau nei trys ketvirtadaliai vadovų sutiko, kad pelno (pajamų) mokestis labiausiai trukdo verslo plėtrai.

Kauno apskrityje plėtros galybės galėtų būti tikrai dideles, jeigu Kauno valdžia pasistengtų sudaryti palankias sąlygas kurtis verslui, kovotų, kad užsienio investicijos keliautų į Kauną ar jo

apskritį, o ne į Vilniaus regioną. Pasistengtų, kad Europinis geležinkelio kelias eitų per Kauno, o ne per Marijampolės regioną. Sujungus gerą Kauno kelių mazgą, Karmėlavos oro uostą, laisvą ekonominę zoną bei geležinkelio tinklą, sąlygos verslui plėstis apskrityje būtų tikrai labai palankios. Reikia tiktai noro ir pastangų.

Siekiant formuoti palankesnes verslo sąlygas, reikėtų spręsti šias problemas: politinės aplinkos palankumo; teisinės aplinkos sutvarkymo; mokesčių norminės bazės tobulinimo; biurokratinių kliūčių verslo plėtrai panaikinimo; smulkiojo verslo plėtros; rinkos konkurencinių sąlygų tobulinimo ir strateginių priemonių įgyvendinimo.

Negebėjimas pritraukti investicijų stabdo regiono plėtrą, aktyviai nevykdomos statybos, tiek mieste, tiek ir aplink jį yra daug tuščių plotų, kurie galėtų būti užpildyti.

Skiriamos didelės finansinės Europos Sąjungos paramos regiono ir smulkiojo bei vidutiniojo verslo plėtrai. Kauno regionas galėtų pasinaudoti Europos regioninės plėtros fondo teikiama finansine parama, kuri padėtų sumažinti regiono skirtumą ir priartinti prie Vilniaus. Tačiau, manau, kad šia parama Kauno valdžia nepasinaudos dėl valdžios pareigūnų netinkamos darbo strategijos. Jeigu Kauno valdžia nepradės tinkamai dirbti, nesinaudos teikiamomis paramos galimybėmis, nesudarys palankių verslo sąlygų verslui kurtis, tai ir toliau Kauno regionas bus merdintis, o kiti regionai eis į priekį, pritraukdami vis naujas investicijas.

CESEVIČIUS, Nerijus. (2007) *Small and Medium Enterprises expand in Kaunas*. MBA Graduation Paper. Kaunas: Kaunas Faculty of Humanities, Vilnius University. 63 p.

SUMMARY

Small and medium enterprises are very important for all country economics. The intention of this job is appreciate small and medium enterprises the vista of developmental in Kaunas region. The subjects of research are system nonfictions and statistical information analysis and synthesis. The analyses show that business situation is really bad. High taxes, politics variability, the corruptions in local authorities, are small investment in business block developmental of the small and medium enterprises. Good Kaunas region' geographical environment state, free economic zone and air port compose good conditions build for business but we see that people don't want deal in business. Foreign investments choose Vilnius city and region.

Hortative small and medium enterprises local authority must to finance enterprises owners and directors educations how to analyze the work of enterprise, designates developmental tendencies, theirs reasons and appreciate possible results, the finance condition of enterprises, the risk of bankrupt, formulate strategically and long – range plans besides need reduce the taxes for small and medium enterprises and make good condition for business developmental in Kaunas region.

The work is three pieces. The first piece is about business and his conceptions. The second piece is about difficulty of developmental, supports and actuality evaluation in Kaunas region. The third piece is analysis of small and medium enterprise developmental in Kaunas region. The work sizes are 51 pages, there are 28 pictures and 2 cleats.

LITERATŪRA

1. MARTINKUS, B. (1999) Verslininkystė. Kaunas: Technologija. 167 p.
2. JUOZAITIENĖ, L., STEPONKIENĖ, J. (2002) Verslo administravimas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla. 165 p. ISBN 9986-38-322-6.
3. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) SVV Europos Sąjungoje. Europos Sąjungos SVV politika [interaktyvus]. Vilnius: SVV plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index.php/lt/30048/#1>>
4. SUDŽIUS, V. (2001) Smulkaus ir vidutinio verslo administravimas ir valdymas. Vilnius: Kronta. 287 p. ISBN 9986-879-51-5.
5. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) SVV Lietuvoje ir pasaulyje. ES SVV aktualijos [interaktyvus]. Vilnius: SVV plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index2.php?article=719>>
6. Kauno apskrities viršininko administracija. (2005) Regioninė plėtra [interaktyvus]. Kaunas: Kauno apskritis [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.kaunas.aps.lt/main.php?info=0>>
7. SVV plėtros agentūra, Lietuvos ekonominė ir socialinė raida (2005/01). Vilnius: Statistikos departamentas. 159 p. ISSN 1392-2874.
8. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) SVV teisinė informacija. SVV įstatymai [interaktyvus]. Vilnius: SVV plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index2.php?article=914> (SVV ist.)>
9. Lietuvos ekonomistų asociacija. (2002) Ekonomika ir vadyba — 2000 aktualijos ir metodologija. Kaunas: Technologija. 573 p. ISBN 9986-13-749-7.
10. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) SVV Lietuvoje ir pasaulyje. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo būklė [interaktyvus]. Vilnius: SVV plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index2.php?article=965>>
11. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) Statistinė informacija apie SVV. Tyrimai. Pasaulio banko ataskaitos „Lietuvos investicinio klimato įvertinimas“ santrauka [interaktyvus]. Vilnius: SVV plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index.php/lt/33390/>>
12. Lietuvos apskritys, ekonominė ir socialinė raida 2003 m. Vilnius: Statistikos departamentas. 502 p. ISSN 1648-0260.
13. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) Statistinė informacija apie SVV. Tyrimai. „Euroborometer“ tyrimas apie verslumą [interaktyvus]. Vilnius: SVV

- plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index.php/lt/33302/#5>>
14. Gyventojų skaičius apskrityse 2005 01 01. Vilnius: Statistikos departamentas. 27 p. ISSN 1648-5456.
 15. SIMANAVIČIENĖ, Ž. (2003) Smulkių ir vidutinių verslo įmonių integracija į Europos Sąjungą: problemos ir jų sprendimo būdai. *Ekonomika* 2003 Nr. 63, Vilnius: Vilniaus universitetas. 168 p. ISSN 1392-1258.
 16. Kauno Free Economic Zone. (2006) Kauno Laisvoji Ekonominė Zona [interaktyvus]. Kaunas: The Management Company of Kaunas Free Economic Zone [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.ftz.lt/liet.htm>>
 17. Kauno teritorinė statistikos valdyba. (2006) Statistika [interaktyvus]. Kaunas: Kauno teritorinė statistikos valdyba [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.] Prieiga per internetą <<http://www.kastat.lt/st2003/menu.asp>>
 18. Kauno aerouostas. (2005) Bendra informacija [interaktyvus]. Kaunas: Kauno oro uostas [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.kaunasair.lt/12.html>>
 19. Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. (2005) Statistinė informacija apie SVV. Veikiančių mažų ir vidutinių įmonių struktūra [interaktyvus]. Vilnius: SVV plėtros agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. Prieiga per internetą <<http://www.svv.lt/index.php/lt/33474/>>
 20. MAČERINSKIENĖ, I., IVAŠKEVIČIŪTĖ, L., SABAITĖ, G. (2002) Smulkaus ir vidutinio verslo plėtros galimybės ir jų problemos. *Socialiniai mokslai* 2002. Nr. 2 (34), Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. 225 p. ISSN 1648-3234.
 21. Lietuvos verslo paramos agentūra. (2005) Europos Sąjungos struktūriniai fondai [interaktyvus]. Vilnius: Lietuvos verslo paramos agentūra [žiūrėta 2006 m. sausio 16 d.]. prieiga per internetą <<http://www.lvpa.lt/index.php?parent=63>>
 22. LONGENECKER, J., MOORE, G., CARLOS W., PETTY, J. William. (2003) Small business management : an entrepreneurial emphasis / Justin G. Longenecker, Carlos W. Moore, J. William Petty. Mason: Thomson South-Western. 786 p. ISBN 0-324-06554-X.
 23. ŠEMETA, A., G., LAPIENĖ, V, GRIGIENĖ, O. (2002) Smulkus ir vidutinis verslas Lietuvoje ir Vidurio Europoje: tyrimo „Smulkaus ir vidutinio verslo sąlygos“. Vilnius: Vieš. įstaiga „Statistikos tyrimai“. 227 p. ISBN 9986-409-38-1.
 24. JANČAUSKAS, E. (2000) Smulkus ir vidutinis verslas 2000 m.: nuomonės, tendencijos, problemos: 2000 m. „Smulkaus ir vidutinio verslo sąlygų“. Vilnius: Statistikos tyrimai. 154 p. ISBN 9986-409-36-5.

25. ES struktūrinių fondų paramos vadovas įmonių verslo projektų rengėjams: energetika, gamybos sektoriaus plėtra 2004. Vilnius: reklaminis informacijos centras. 112 p. ISBN 9955-9728-1-5.
26. Ekonomika ir vadyba – 2004 [Elektroninis išteklius]: tarptautinės mokslinės konferencijos pranešimų medžiaga = Economics and Management – 2004: International Conference Proceedings / Kauno technologijos universitetas [Kaunas] 2004 ISBN 9955-09-622-5.
27. MILIŪTĖ, A (2004) Development of science and technology parks: management models : summary of doctoral dissertation : social sciences, management and administration (03S) / Aistė Miliūtė; Vilnius Gediminas Technical University. Vilnius: Technika, 2004. 35 p.
28. Lietuvos apskritys 2004. (2005) Vilnius: statistikos departamentas. 430 p. ISSN 1648 0260.
29. Smulkių, vidutinių ir didelių įmonių pagrindiniai rodikliai 2004. (2006) Vilnius: statistikos departamentas. 139 p. ISSN 1648 4991.
30. Lietuvos ekonominė apžvalga 2006 Nr.1. (2006) Vilnius: statistikos departamentas. 109 p. ISSN 1392 — 315x.
31. Vytauto Didžiojo universitetas. (2007) Apie Kauną [interaktyvus]. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas [žiūrėta 2007 m. balandžio 30 d.] Prieiga per internetą <http://www.vdu.lt/apie_vdu/kaunas.htm>
32. Kauno apskritis. (2007) sutrumpintas strateginis planas [interaktyvus]. Kaunas: Kauno apskrities viršininko administracija [žiūrėta 2007 m. balandžio 30 d.] Prieiga per internetą <<http://www.kaunas.aps.lt/apskritis/sutrump%20strat%20planas.pdf>>
33. EURES Lietuva. (2007) Darbo rinkos informacija [interaktyvus]. Vilnius: Eures Lietuva [žiūrėta 2007 m. balandžio 30 d.] Prieiga per internetą <http://www.ldb.lt/eures/index.aspx/lt/darbo_rinkos_informacija/?menu_id=225>
34. EUROPA. (2007) Comission recommendation. European institutions [interaktyvus]. [žiūrėta 2007 m. gegužės 2 d.] Prieiga per internetą <http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oj/dat/2003/l_124/l_12420030520en00360041.pdf>
35. Kauno teritorinė statistikos valdyba. (2007) Statistika [interaktyvus]. Kaunas: Kauno teritorinė statistikos valdyba [žiūrėta 2007 m. balandžio 30 d.] Prieiga per internetą <<http://kaunastsv.stat.gov.lt/lt/pages/view/?id=1815&PHPSESSID=4cc5595096002197ddd5de408a6cec8f>>

PRIEDAS

Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fakulteto 2 kurso magistrantas Nerijus Cesevičius rašo magistro darbą tema „Smulkaus ir vidutinio verslo plėtra Kaune“ ir atlieka tyrimą. Labai prašome skirti kelias minutes anketos užpildymui.

Teisingą atsakymą apibraukti O.

1. Kuriai įmonių kategorijai save priskiriate?
 - a) mikro įmonė (iki 10 darbuotojų)
 - b) maža įmonė (iki 50 darbuotojų)
 - c) vidutinė įmonė (iki 250 darbuotojų)

2. Kuriam Kauno apskrities rajonui priklauso Jūsų įmonė?
 - a) Kauno m.
 - b) Kauno raj.
 - c) Kėdainių raj.
 - d) Kaišiadorių raj.
 - e) Jonavos raj.
 - f) Prienų raj.
 - g) Raseinių raj.
 - h) Birštonas

3. Kokiu būdu buvo sukurta Jūsų įmonė?
 - a) naujai įsikūrė
 - b) susijungus kelioms privačioms įmonėms
 - c) susiskaidžius privačiai įmonei
 - d) privatizavus buvusią valstybės įmonę arba jos dalį

4. Kokiai įmonių struktūrai pagal ekonomines veiklos rūšis priklauso Jūsų įmonė?
 - a) pramonės
 - b) prekybos
 - c) paslaugų
 - d) statybos
 - e) kita veikla

5. Kurie iš šių verslo suvaržymų, Jūsų nuomone, yra aktualiausi norintiems pradėti verslą?
 - a) informacijos apie verslo pradžią stoka
 - b) nesėkmės rizika
 - c) administracinės procedūros
 - d) finansinės paramos stoka
 - e) nepalankus ekonominis klimatas verslui pradėti

6. Kaip Jūs manote, ar valstybės parama SVV yra pakankama?
 - a) taip
 - b) ne
 - c) ir taip, ir ne
 - d) nežinau

7. Kaip manote, ko reikėtų, kad Kauno regionas sėkmingai plėstųsi?

- a) investicijų į infrastruktūrą
- b) užsienio investicijų pritraukimo strategijos
- c) miesto valdžios suinteresuotumo
- d) mažinti korupcijos lygį

8. Aktualiausias ir reikalingiausias paramos verslui kryptys, skatinančios verslo plėtra yra:

- a) lengvatiniai kreditai
- b) mokesčių lengvatos pradedančioms veikti įmonėms
- c) mokesčių administravimo tobulinimas
- d) valstybės (fondo) garantijos kreditams gauti
- e) kita parama

9. Kuriai kryptčiai savivaldybių skiriamos lėšos smulkiam ir vidutiniam verslui remti yra svarbiausios?

- a) verslininkų mokymas
- b) lengvatiniai kreditai
- c) susitikimų ir konferencijų verslo klausimais organizavimas
- d) bankų garantijų suteikimas skiriant kreditus įmonėms
- e) draudimo fondų sukūrimas

10. Kokios kliūtys, Jūsų nuomone, trukdo plėsti verslą?

- a) per dideli mokesčiai
- b) verslo reguliavimo politikos nepastovumas
- c) darbo jėgos trūkumas
- d) nekonkurenciniai ir neoficialūs veiksmai
- e) mokesčių administravimas

11. Kokie pagrindiniai produkcijos ar paslaugų realizavimo sunkumai labiausiai Jums trukdo plėsti veiklą?

- a) didelė konkurencija
- b) klientai stokoja lėšų savo poreikiams
- c) konkurentai mažina kainas
- d) įmonės vardas nepakankamai žinomas rinkoje
- e) įmonės marketingas nepakankamai išvystytas
- f) kitos

12. Kokie, Jūsų nuomone, mokesčiai labiausiai trukdo verslo plėtrai?

- a) pelno (pajamų)
- b) pridėtinės vertės
- c) nekilnojamo turto
- d) akcizo mokestis
- e) laikinasis socialinis

13. Jūsų patarimai ir pastebėjimai, kurie padėtų SVV sėkmingai verslo plėtrai:

- a).....
- b).....
- c).....

Dėkojame už bendradarbiavimą ir linkime sėkmės.